

ELOFIZETÉS

HELYREN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 .

HÍRDETÉSEK:

4-betűs sor egyezer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér poszt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 5.

Mai számunk főbb közleményei:

- Munkapárti szervezkedés a városatyá választására.
- Miklós cár Vilmos császárnál.
- Irtó haro a francia rojalisták ellen.
- Aradi oukorkaárusnő kárváriája.
- Husarak Aradon — hatvan év előtt.
- Egy aradi mérnök pöre.
- A trónörökös Rotschild bárónál.
- Táblabíró és főszolgabíró pere.
- Kormánynyilatkozat a román békéről.
- Turócmezei közállapotok.
- Európai uralkodók a svéd király ellen.
- Színházi pletykák.

Bűnhődés az aszfaltért.

Arad, november 4

A fiu, aki pezsgőre költötte el a leendő örökségét amikor azt megkapta volna, már kenyérre se telt: ez, már nem egészen új felfedezésben — Arad. Teljes hűséggel ez a képe a helyzetnek, amelyben a város a kövezések dolgában jutott.

Nem egyszer szóvá tettük a város aszfalthóbortját. Azt az érthetetlen szenvedélyt, amely okkal és ok nélkül aszfalttal burkoltatta az utcák egész tömegét. A mellékutakat, a külvárosokba vezető utakat, sőt a hátrába vivő utcákat is. A tanács úgy gondolkodott, hogy a glogováciak, mondorlakaiak létrás kocsijai nem tudnak elég kényelemmel bejutni a városba ha már a vámbáztól fogva ki nem aszfaltoztatják a Radnai-utat. S a csálai erdő párbajozói is bizonyára joggal kívántak meg annyi méltánylást, hogy az erdőhöz vivő, egyébként pedig mérsékelt forgalmas Fejsze-ut-

cát ki nem aszfaltoztatják. Ki kellett aszfaltoztatni a Pécskai-utat, mert a Gájba vezető autobuszok azon járnak. Az autobuszok azonban egyáltalán nem járnak Gájba, — azért a Pécskai-utat mégis kiaszfaltozták. Ilyen és hasonló példát untig hozhatnánk föl az aszfaltozások klasszikus városának történetéből, ha azok egyébként ismereteseek nem lennének.

Ezeknek következése volt, hogy a kövezeti alapot egészen kimerítették. A kövezetvám Aradon magasabb, mint akármelyik vidéki városban, úgy, hogy azok legutóbbi felemelése ellen a kereskedelmi és iparkamara kénytelen volt tiltakozni. S ennek dacára is az aszfaltozások, a melyek hosszú lejáratu kölcsönök mellett történtek, fölemésztették a kövezeti-alapot szakszok, ha ezután semmi új kövezés se történék, állandó deficitet jelentenek a kövezeti alap költségvetésére.

Ez ellen, — vagy talán inkább a további aszfaltozások lehetősége érdekében, — úgy akart tenni a város, hogy „a kövezeti alapot beolvassza a köz-költségvetésbe.” Magyarul ez a közigazgatási szakkifejezés annyit jelent, hogy a mi nem telik a kövezet-alapból, az telni fog a pótdoból. Mert aszfaltozni csak muszáj.

A kereskedelmi miniszter ezt a coupot nem hagyta jóvá. Nagyon helyesen ítélte, hogy minden város csak addig nyujtózzék, a míg a takaró ér. A kövezések mértéke a kövezetvám alapjának bevétele; annyit aszfaltoz-

zanak, a mennyi abból telik. Ha nincs, ne aszfaltozzanak.

Csak hogy a város a kövezeti alapnak nemcsak folyó jövedelmeit költötte el az aszfalt-szenvedélyben, hanem annak egész jövődjét is. S ha a miniszter határozatán módosítani nem lehet, akkor tíz évig egyetlen utcáját se kövezheti a város. Nemcsak aszfalttal nem — hiszen azzal el vagyunk látva, s azt még tudnánk nélkülözni, de egyébvel se. Még egy fél kocka gránitra se fog telni.

Hát idehozott az aszfalt-túltengés. A külvárosi utcáknak egész sora vár, hogy legalább egyszerű kocka, — vagy tőtkő burkolatot kapjon, amely megóvja azokat a sártengertől, amelyet különösen most, az őszi eső idején egész pompájában lehet látni. A szaporán kiépült munkástelepek, új utcák szintén járható utat várnak, — s mindez a jogos, természetes és sürgős kívánság nem teljesülhet — az aszfalt miatt. Most igazán gyönyörűen fog festeni ez a nagyváros. Az aszfaltos utcák szomszédságában fülig érő sármezők, járhatatlan gyalog- és kocsitak, akár egy gentleman, aki cilindert vesz föl és mezitláb jár.

Sajnos, a dolgot nem lehet így tudomásul venni. A miniszter leirata annyit jelent: „amit főztetek, egyétek meg.” Csak hogy az aszfaltot a tanács főzette, s a sarat az ártatlan külvárosi és mellék-utcáknak kell bevenni. Ha a város csakugyan tíz évig egyetlen utcáját se kövezhetné, ez nemcsak a fejlődésnek lenne akadálya, de vissza-

A felhőkarcolók városából.

Irta: Werner Sándor dr.

New-York, 1910. október véga.

Mikor a Metropolitan building 42 ik emelete feletti tornácáról lenéz a halandó az őszi napfény sugárözönében fürdő stréetek és avenuek geometriai rendben tartott végtelenségére, a távolabbi Brooklyn városrészt acélturist fedelmeinek kormozó, füstölő gyárkolosszusaira, melyek előtt csillogó napsugár játszik kacéran a komoly tenger végtelen hullámaival és látja odébb a Coney Island partjait, melynek sötétzöld fái között a dollárkirályok pazar villái rejtőznek; ha a szem a long Island mezőin tul repkedő óriási gépmadarak felé irányítja megállapodni nem tudó pillantását és egy hatalmas symphonia végakkordjaiként zug fel hozzá a new yorki „traffic” moraja, melyet feje felett méla kongással kísér az épület kolosszusnak a tengerre kihallatszó harangjátéka, a kicsiség érzete ólomsúlylyal nehezedik a lelkekre. De csak pillanatig. Aztán kifeszíti a mellett, nagyot sziv a ritkult levegőből s kitörő örömmel kiáltja: — Én vagyok — az ember...

Az ember művelt csodákat itt, ahol a száz év előtti Washington faloskája helyén egeket osztróló felhőkarcolók nőttek ki a földből és lakóinak kereskedelmi politikája folytár a világkereskedelem Mekhája büszke nevével vette fel e hely. New-Yorkot áru- és értéktársadéinek lüktető élete

jellemzi. Mikor egy ilyen kiabálástól visszhangzó épület mellett elmegyünk és az egyéni existenciák mozgalmas harcának zaja megüti füleinket, ezekben a metivumokban már meg is találunk e csoda városnak egyik fő jellemvonását. A másik jellemvonását ott találjuk meg a fekete Brooklyn acélgárainak füstölő kérécegyei, több emelet magasságu lendítő kerekai között, hatalmas kazánok vörösen világító tüzeinél, ahol a munkások százezrei vorejétkoznek a nagyhatalmu dollárok bírásáért, az életért. A munkás és a kereskedő élete az, amely irányítja az új világ metropolisának életét.

Mindent megtalál az ember az európai nagy metropolisokban, amit itt, de nem találja meg azokat a lenyűgöző, nagy arányokat, melyek itt csodálkozásra készítenek. A forgalmat mindenfelé a földön, a föld felett és a föld alatt villanyos vasutak bonyolítják le. A föld feletti pályán szélvész sebességgel száguld tova a vonat, nem áll meg csak minden tízedik utonánál, a földön aránylag lassan jár, megáll minden utcasarkon, a föld alatt pedig egymás mellett hat sínpar fut tova, két sínparon öt utcánként, kettőn tíz utcánként, kettőn pedig harminc utcánként áll meg a föld méhében az express vonatonál is gyorsabban száguldó villanyos szörnnyeteg. És ez, meg a beláthatatlan sok automobil mind nem elég. A hajóóriások, a Pensilvániai vasut gígaszi végállomása folyton ontják az embereket. Itt már égető szükség volna a nagy megoldásra, a mindenek felé emelkedő repülőgépre, melynek biztos diadalra jutását feszült vá-

rakozással, lázas türelmetlenséggel követeli az amerikai.

Megállok gyakran egy épülő ház előtt a Broadway-től nem messze, sok házériás között. Körülbálul a tizenötödik emeletnél tartanak már az építésben, de a bejáratnál levő leírásban harmincegy emeletet ígér az építész; igaz, hogy csak vasvász emelkedik az ég felé, de az azután szédítő gyorsasággal. Mint egy polyphonikus senekar, kálapál, fur, lármazik a vázon egy emberraj és két hó alatt fedél alatt kell lenni az épületnek. Így épülnek a felhőkarcolók gyorsan, de évszázadokra — vasból. Különös élete van egy ilyen felhőkarcolónak; van olyan, a melynek lakói az utcára és udvarra néző boltokból minden szükségletüket beszerezhetik és csak a hivataluk után járnak másfelé. Tíz lift is szállítja egyszerre fel és lefelé a lakókat, a kik a lift feletti óralapon levő és megvilágosodó számokról tudják, hol jár most a box, vajjon az ég felé emelkedik, vagy a földre süllyed, hogy felragadjja őket. A felhőkarcolókban legtöbbször hivatalok vannak elhelyezve: a negyven emeletes Singer épület a világhírű varrógépgyár hivatalait, a negyvenhat emeletes Metropolitan building egy életbiztosító társaság hivatalos helyiségeit, a huszonöt emeletes „Times” épület a „Times” című njság kiadóhivatalát bírja magában.

Az utcai forgalom rohanása a nagy utcák kereszteződésénél megkapóan kolosszális, de roppant könnyen bonyolul; csakis az tudja ezt elképze-

is vetné az egész várost. Módokat kell tehát keresni ennek a kövezet-inségnek elkerülésére, s a jogos igények kielégítésére.

Egyáltalán nem lepne meg bennünket, ha a tanács ezek után is, a legközelebbi közgyűlésen előterjesztést tenne a Fürj-, Csutora-, Boron utcák és a Legelő-sor aszfaltozására, amelyet az „Isten tudja honnét”-alaptól fognak fedezni.

Munkapárti szervezkedés a városatyá választására.

— Kerületi ülések. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 4.

Ma befejezte az aradi munkapárt a városatyá választások előkészítői munkáját. A 3 ik és 4 ik kerület választói megtartott értekezleteken megalakították azokat a szerveket, melyek a választásokat vezetni fogják. Most már mind a négy kerület állást foglalt a párt ama nemes intenciói mellett, melyeket ez a választásokon érvényesíteni óhajt és a pártpolitikai kereteken tülemelkedve indul a város közérdekeit szolgáló küzdelembe.

A mai ülésekről itt következik tudósításunk:

(Gyűlés a III. kerületben.)

Az aradi harmadik kerületi munkapárt ma délután 6 órakor tartotta közgyűlését a Lloyd régi helyiségében Ring Béla dr. elnöklésével. A közgyűlés a városatyá választások előkészítőit végezte el és a végrehajtó meg a jelölő bizottságokat küldték ki.

Ring Béla dr. megnyitva az ülést, üdvözölte a megjelenteket. Majd annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a városatyá választásnál a város érdekei mellett a kerület speciális érdekeit és aspirációt is szem előtt kell tartani. Buzdította aztán a párt tagjait, hogy a bizottsági tagválasztásnál is olyan lelkes buzgalommal dolgozzanak, mint az elmúlt képviselőválasztásoknál, hogy a párt jelöltjeit diadalra juttassák.

Ezután a közgyűlés az elnök indítványára a választások tartamára a nagy választmányt

kiegészítette s hozzászólás nélkül elfogadta az elnöknek a végrehajtó bizottságba megválasztandó tagokra vonatkozó javaslatát.

A végrehajtó-bizottság tagjai lettek a következők:

Argyelán János, ifj. Czeiler István, Czernóczy Mihály, Czirák Márton, Horovitz Gusztáv, Kiss Ferenc, Kocsis Lajos, Kohn József, Leviczky Tibor, Macsinik János, Olár Jusztin, Pánián György, Stauber József, Sárga Lukács, Schaffer Richard, Schleifer Antal, Schweigert Péter, Varjassy Lajos dr., Zászló Mózes. A jelölő-bizottság tagjai lettek: Parecz Béla dr. elnöke mellett Kiss Ferenc, Kocsis Lajos, Macsinik János, Schleifer Antal, Leviczky Tibor és Schweigert Péter, akik a megajtott jelölésekről szombaton fognak jelentést tenni a végrehajtó-bizottságnak.

Ring Béla dr. ezután felhívta a tagokat, hogy a munkapárti klub vasárnapi alakuló gyűlésén minél nagyobb számban jelenjenek meg, s ezzel az ülés végét is ért.

(A IV. kerület ülése.)

Este kilenc órakor tartotta a IV. kerületi munkapárt a városatyá választásokat megelőző ülését a munkapárt helyiségében, a régi Lloyd-teremben.

Halmi Andor kerületi elnök nyitotta meg az ülést és kifejtette, hogy a párt a törvényhatósági bizottsági tagválasztásoknál nem csupán pártpolitikai szempontokat vesz figyelembe, hanem oly férfiakat jelöl, akik érdemeik arra, hogy a város parlamentjében helyet foglaljanak.

Ezután az elnök propositiójára kiegészítették a nagyválasztmányt, megalakították a végrehajtóbizottságot, amely a választási kampány előkészítőit teszi meg s végül megválasztották a jelölő bizottságot.

A nagyválasztmány a következőképen alakult meg:

Elnök: Halmi Andor. **Társelnökök:** Bogdán Virgil dr., Fényes Dezső, Fodor Gyula, Fritsz Ferenc, Jakócs Gyula, Jobb Gusztáv, Kell Lipót, Krenner Zoltán dr., Lányi Pál, Löwy Mór, Heller Soma, Tenner Lajos. **Álnökök:** Árpád Antal, Biró Tamás, Braun Antal, Fischei József, Kovács Jakab, Nemess Géza, Rabicz Mór, Szathmáry Géza, Viatt István, **Titkár:** Buzás Vilmos. **Választmány:** Adler Gábor, Adámkovits Aladár, Apor Sándor, Buosek Gy., Balcsó Antal, Braun Ede,

Bakos Pál, Beleznai József, Bácskay Máttyás, Birák József, Bogdán Flórián, Balog András, Bokor István, Bodnár Miklós, Brozák Kálmán, Benda Ernő, Csók Károly, Csiky Ödön, Csoma Béla, Duroi Gusztáv, Dáskál Péter, Daruváry Károly, Dobias Zoltán, Darabos Imre, Erdős Pál, Erdélyi Imre, Engel Gyula, Erdős Dezső, Erdey Mihály, Engel Ignác, Erdélyi Mihály, Fias István, Fábrián István, Fehér Imre, Farkas Ernő, Fényes Kálmán, Fenyves Ignác, Fein Alajos, Forgács Sándor, Gál Imre, Gyenes József, Gyórfy Arnold, Gyarmathy Mihály, Horváth Mihály, Herold Gyula, Helmezy Gábor, Homonnay Nándor, Huszágh Lajos, Jakócs Jenő, Juhász Ferenc, Kőváry Géza, Korányi Máttyás, Kövesdy Gyula, Krempánzky Ervin, Kovács János, Kozma Gusztáv, Kemény János, Litty József, Losonczy Géza, Lányi Béla, Lengyel István, Margets Antal, Márkly Gyula, Mandl Dávid, Nádor Tódor, Nikitser József, Nagy Imre, Náday József, Niegend Vilmos, Nagy Sándor, Orlovsky János, Opánszky Pál, Pitner Márton, Péterffy Pál, Polgár Antal, Pálmai Róbert, Pogány György, Pártos János, Rigler Ernő, Róna Simon, Rónay István, Róth Antal, Róna Hermann, Soloz Gyula, Simon Antal, Sáfrány Gyula, Soket Béla, Stauffer Károly, Szücs F. Vilmos, Szeredy Gyula, Teleky Gyula, Tóbi Tivadar, Valkányi Rezső dr., Vajda István, Vargha Károly, Vidéki Géza, Varga Sándor, Vass Gusztáv, Vasváry János, Virányi János, Valler József, Weil József, Mandl Dávid, Fericsán Demeter, Fericsán János, Fericsán György, Fericsán Miklós, Sípós Mladen, Arsenov Sebő, Raicu Demeter, Néczin András, Néczin Mihály, Joanov János. **Végrehajtó bizottság:** Farkas Ernő, Szalay Károly dr., Faragó Gyula, Fényes Dezső, Fuchs Ignác, Raicu Demeter, Dörner János, Krenner Zoltán dr., Halmi Andor, Vas István dr., Buzás Vilmos, Neuman Adolf, Néczin András, Péterfi Pál, Mandl Dávid, Szeredi Gyula, Szikra Lénárd, Nagy János, Adamovits Kornél, Braun N. Antal, Jobb Gusztáv, Fritsz Ferenc, Nikitser József, Vidéki Géza, Csók Károly. **Jelölő-bizottság:** Halmi Andor elnöke alatt Faragó Gyula, Buzás Vilmos, ifj. Neuman Adolf, Szeredi Gyula.

Kintzig János pártelnök ezután a városatyá választás fontosságát taglalta s lelkes munkára szólította fel a megjelenteket, hogy minden pártszemponttól eltekintve oly férfiakat válasszanak meg, akik odaválók a város törvényhatóságába. Majd Fényes Dezső hívta fel a jelölő-bizottság figyelmét arra, hogy a jelölés-

aki a londoni hatalmas utak forgalmát látta lebonnyolódni és tudja, hogy miisoda nagy hatalom a policeman: a rendőr, akinek egy intésére mint oszlik el minden zavar és hogy áll vissza pillanatok alatt a forgatag megzavart békéje. Egy délután, egy fél hat óra tájban kisé elszédülve állottam a hatalmas méretű Brooklyn hid feljártánál. Ekkor van itt a legnagyobb forgalom. Brooklyn gyárai osztják a munkásokat, a tengerpart felől, a közeli vasúti állomástól tömegek hömpölyögnek hozzájuk, Brooklyn is hazagyekszik New-yorkból. Ilyenkor jelenik meg egy pár napilap délutáni kiadása is és a rikkancos serege a tömeg közé vegyül éktelen lármával. És most egy kis zavar történik. A „Times” egyik szorgos kis néger kiárusítója éppen megcsinált egy újságra terjedő szerény kis „business”, amint hallatlan vakmerőséggel ugrik a háta mögé egy suhanc az „Evening Post” példányával a hóna alatt s a legközelebbi ábrázattal üti ki a kis néger kezéből az újságokat — személyes bosszúból. Repülnek az újságok, de repülnek rögtön utlegek is a sajtó elenszenves alkalmazottjának a hátára. Rövidesen harminc-negyven ember hadakozik, boxolja egymást a sajtószabadság szent ügye érdekében — de csak egy pár pillanattal, mert ime ott terem a szürke kabátos, szürke cilinderes, méltóságteljes óra a rendnek és mikor kis fekete, de ólmos pálcájával a legközelebb álló vállát megérinti, mintha a föld hirtelen elnyelte volna őket, eltűntek az emberközémben. A policeman, a hatalmas pedig már nyugodtan rágyújt és eregeti a füstöt.

New-York a nagystilusú hirdetések, reklámok hazája. Reklámot visel a felhőkarcoló oldalfala, reklám a felette levő levegő és reklám az elötte elhúzódó járdá. Ha este közeledünk a városhoz, vagy végigmegyünk a hatalmas méretű Broadwayn, bizony hozzászóltok, vagy edzett szemmel kell rendelkezünk, hogy ne kápráztassanak el a felbukkanó és ismét eltűnő fények. Az egyik felhőkarcoló palota tetején vihar dul, szakai az eső; kedves kis lányka jön ekkor tartós gammiköpenybe öltözve; fel se veszi a vihart, akárhogy is fújja a szél kis szoknyácskáját, mert hiszen a gammiköpeny jól védi és „W. K. Kellogg” gyártmánya. Hatalmas biga fut a huszonharmadik emelet felett, örült rohamában huzzák bősé paripák s a benne levő hős Achilles „Walk over” cipőket lenget diadalmi jelvényként. Habzó sör ömlik más-hol a pohárba s egy jóképű yankee széles képpel hajtja fel a folyton telt, kétemelet magasságu poharakat. És a eszimat húzó néger, a minden álszemérmesskedés nélkül „Atlas” fűzőt öltö miss, az egyesült államok osillagos lobogóját lengető John Bull egész éjszaka folytatják monoton munkájukat, nem fáradnak el, mert fáradhatatlan apró villanyos lámpácskák csillogásából állanak, melyeket azonban kiolt a hajnalfény első sugara.

Két egyén lakik a new-yorki emberben; az egyik nappal lakik benne, a másik este hat óra után. Kis fekete szalagos szalmakalappal a fején, nyitott kabáttal, lengő nyakkendővel fut a „business” után nappal, villámgyorsan kapja be a launchet délből egy órakor és siet tovább a dol-

lárak szaporítása céljából. És mikor este hat óra után meglátjuk ugyanezt az embert smokingban, nyugodtan sziva a havannáját, osztrigát dinézve, nem ismerünk reá. Az amerikaiból angol lett, nyugodt, telivér angol, csak néha cikázik az agyán keresztül egy-egy idea, de csakhamar megnyugtatja magát: majd holnap, reggeli után.

Talán a párisi Champs Elyséesen lehet egyszerűen annyi szép és jól öltözött nőt látni, mint Broadway egy esti korzóján, de mindig és mindenfelé — New-York utcáin. A new-yorki nagy aranyu varieté színházak „show girl”-jei egytől egyig klasszikus szépségek, odaállnak a közönség elé, vagy plasztikus mozdulatokkal járnak a színpadon s avval, mint a nevük is mutatja, megnézték magukat és befejezték a szereplésüket. Az internacionális nagy városban levő fajok keveredéséből keletkező evolúcióra gondolunk, mikor nemcsak a női, de a férfinemben is oly sok tökéletes formai szépet találunk. A new-yorki hölgyek, úgy tetszik, mintha csak maguknak öltözködnének, amikor méltóságteljesen, hidegen és kimérten megy végig hölgyünk az utcán, mindent megfigyelve és semmire sem hederítve. Ne adj Isten, boldogtalan európai, hogy bizalmasodj vele vagy esetleg ismeretségét keresd itt az utcán, mert a legközelebbi policeman vesz csakhamar oltalmába. Az amerikai nő szabad és önálló; egyedül jelenik meg a társaságban; előtte mindenféle pálya nyitva áll: sok köztük a hivatalnoknő és a kereskedő, a „business lady”.

Egyedül bolyongtam egy esős délutánon a

nél legyenek tekintettel a kerületi polgárság két nagy tömegére, a gáji gazdákra és a vasutasokra. Ezzel az érkezelést véget ért.

IRTÓ HARC a francia rojalisták ellen. — A Briand kormány programja. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 4.

A francia köztársaság elnöke kinevezte az új kormány tagjait. Briand és Pichonon kívül csupa ismeretlen politikus vállalkozott a kormányalakításra, mely az anarohiával fenyegető vasutas sztrájk letörése után a köztársaságnak ellenségeivel, a rojalistákkal készül végső leszámolásra.

Az új kormány eme felülcést keltő akcióját a miniszterelnök hivatalosan, az első minisztertanácson jelentette be.

A kormány megalakulásáról és a minisztertanácsról következőket jelentik Párisból:

Páris. Az új kabinet tagjai ma összeültek, hogy a kamarában és a szenátusban teendő kormánypolitikát megállapítsák.

A beszélgetések során, amelyeket Briand miniszterelnök az új kabinet megalakítása előtt folytatott ama pártokkal, amelyekre támaszkodni kívár, mindazok a kérdések szóba kerültek, amelyeket a legutóbbi események szövegére hoztak. E beszélgetések alapján megállapítható, hogy az új kabinet összes tagjai között a törvényhozó testületek elé terjesztendő politikai program egészét illetőleg teljes nézetközösség van.

Az új kabinet programja ugyanazon reformokat fogja bejelenteni, amelyeket Briand a legutóbbi kamarai választások után mondott beszédében hangosított és a kabinet programja ettől csak abban fog különbözni, hogy oly intézkedéseket jelent be, amelyek a legutóbbi vasutas sztrájk[folytán mutatkoznak szükségességeknek.

Páris. Az új francia kormány tegnap este tartotta első minisztertanácsát. Ez alkalommal Briand miniszterelnök másfél órás hatalmas beszédet mondott, amely Európáért nagy felhívást fog kelteni. Ebben a beszédben a miniszterelnök a legnagyobb éhszántsággal irtóháborút hirdet a rojalisták ellen és bejelenti, hogy tüzzel vassal üldözni fogja őket. Beszéd-

nek legerőteljesebb legfenyegetőbb része a következő:

— Nem szabad a huszadik században a királyságot újra felállítani. Európában minden nép arra törekszik, hogy a királyságok száma csökkenjen. Csak nálunk vannak olyan politikai biénák, akik állások fejében hasájukat újból eladnák az autokrata királyságnak, de tudom, hogy amíg én leszek a kormány élén, egyetlen rojalista sem fog célt érni.

Ez a felszólalás óriási konsternációt keltett a rojalisták között, kormánykörökben pedig elvannak készülve arra, hogy már a legközelebbi időben nagy harcok fognak keletkezni.

Párisból jelentik: Az új kormánynek a jövőre nézve igen nagy tervei vannak. A kormánynek egyébként is nagyon sok munkája lesz, mert egész sereg törvényjavaslat vár elintézésre.

Miklós cár Vilmos császárnál. (Az orosz uralkodó látogatása Potsdamban.)

Távirati tudósítás.

Arad, november 4.

Császártalálkozás van ma porosz földön. Vilmos német császár vendégül látja az orosz cárt. Még múlt évben mint élethalál harcot vívó ellenfelek farkasszemet néztek egymással a berlini és szentpétervári kabinet; a szerbiai háború küszöbén azt hitte mindenki, hogy a két ország végső leszámolásra készül. Mert Németország soha szinte barátja nem lehet az orosz birodalomnak, melytől nagy gazdasági érdekek választják el.

A félhivatalos *Rosszija* a potsdami császártalálkozásról cikket közöl, amelyben azt mondja ugyan, hogy a találkozás nem az Oroszország és Németország közti viszony általános keretén kívül fekvő, egyedül álló politikai eseménynek tekintendő, hanem a történelmi tradíciók szilárdságának újabb, kézzelfogható bizonyítékeként tűnik fel, újabb kötelék azok sorában, melyek Oroszország s Németország dinasztiáit és népeit összefűzik. Az Oroszország és Németország közti barátságos viszony mélyen az orosz és német néplélekben gyökerezik. Ez a körülmény jobban, mint írásbeli szerződések és megállapodások, biztosítja a nemzetközi politika terén a jövőre nézve is a két kormány szolidaris együttműködését az európai béke fen-

tartására. Oroszország és Németország, melyeknek földrajzi helyzetüknél, valamint történelmi és kulturális működésüknél fogva niacsanak ki-egyenlíthetetlen érdekeik, barátságos viszonyban kell, hogy egymással éljenek. Esztleg fölmerülő nézeteltérések és félreértéseket a külpolitika vezetőinek kölcsönös törekvései könnyen megszüntethetnek. A lap végül azon reményének ad kifejezést, hogy a jelentőséges találkozás Oroszország és Németország barátságos viszonyát még meg fogja szilárdítani.

Vajjon ez csak az uralkodók, vagy egyúttal a két nemzet felfogása is — az olyan kérdés, melyre a közel jövő talán már feleletet ad.

A cár potsdami látogatásáról a következő táviratok érkeztek:

Berlinből jelentik: Az orosz cár ma délelőtt tíz órakor érkezett meg a Potsdam közelében, az új császári palota közvetlen szomszédságában fekvő Wildpark állomásra.

Az újságírók a rendőrigazgatótól engedélyt nyertek arra, hogy a pályaudvarra bemehessenek, a fogadtatásnál azonban mégis kénytelenek voltak a pályaudvaron kívül maradni, mert az orosz nagykövet a cár egyenes kívánságára kifogást tett az újságíróknak a perionra való becsújtása ellen.

A pályaudvaron a cár fogadtatásánál a gárdaezred egyik százada volt felállítva, míg a pályaudvartól a kastélyig gyalogos katonaság állott sorfalat. A közönséget teljesen távol tartották és csupán a közeli vasúti átjárónál állt néhány száz főnyi tömeg, amely tanuja lehetett a bevonulásnak.

A pályaudvaron mint diszszázad a Sándor cár gárdaezred diszszázada funkcionált, az ezred zászlajával és zenekarával. A század balszárnyán állt az ezred tisztikara. Megjelentek a pályaudvaron a tábornokok, *Bethmann Hollveg* birodalmi kancellár, *Kiderlen Wächter* külügyi államtitkár, több miniszter és más előkelőségek, *Osten-Sacken* gróf orosz nagykövet, a nagykövetség tagjaival.

A pályaudvar a fogadtatásra orosz és porosz cimerekkal, drapériával és délszaki növényekkel volt gazdagon feldiszitva.

Vilmos császár fél tíz órakor gyalog érkezett meg a pályaudvarra orosz gárdaezredének egyenruhájában. A császár igen jó szinben volt és élénken, jókedvűen viszonozta az újságírók köszönését, akiknek sorfala között haladt a pályaudvar bejárájéig. Mikor a császár a diszszázadhoz ért, jókedvűen köszönt jó reggelt.

— Jó reggelt fe'ség! — köszöntötték érces hangon a gárdisták.

Ezután a császár ellépett a diszszázad előtt, majd fogadta a császári család tagjait, akik eralatt több automobilon érkeztek meg a pályaudvarra.

Néhány perccel tíz óra előtt a diszszázad parancsnoka tisztelegést vezényelt, mert a távolban feltűnt a cár különvonata. Az udvari különvonat ugyanis néhány perccel előbb érkezett meg, mint előre meg volt állapítva. Amint a tizenkét sötétre festett kocsiából álló vonat, amelyet két mozdony vontatott, a pályaudvarra megérkezett, a cár sietve kiszállott kupéjából. A diszszázad tisztelegett és a zenekar az orosz himnuszt játszotta. A cár, amint kocsijától, kiszállott egyenesen Vilmos császár elé lépett, aki egészen a vonathoz e éjje ment. A két uralkodó megölelte és többször arcucsokolta egymást. A cár a német Sándor ezred ezredesi egyenruháját viselte, fején a Fügyes korabeli csákióval. Mellén a Feketesas-rend narancs színű szalagját, nyakában pedig a Vörösas-rend szalagját viselte.

Az üdvözlés után a cár a hercegekhez lé-

Metropolitan muzeum képtárának végtelenbe nyuló termeiben. Veresosagin hatalmas csataképei, Stuck és Makart életteli teli bájos alkotásai, a mesterek: Rieppolo, Rubens, Rembrandt, Murillo, van Dyk és Valesquez mesés összegeket érő alkotásai szomorúan tekintenek le a falakról. Nezőjük csak az idegen globetrotterban akad; elég a dollárkirálytól, ha vesz és adományoz képeket, amikor átrándul a vén Európába. Szinte hihetetlen mennyiségben vannak felhalmozva a „Museum of Natural History“-ban az újvilág rengeteg természeti csodái mellett Egyiptom óriási kövei és a brooklyni muzeum gyönyörűen rendezett mumia gyűjteménye bizony kiállja a versenyt a brit muzeum mu-miáival.

Nincsen ezeknek a muzeumoknak benszüllött közönsége; ezek inkább mennek ki a sporttelepekre és a Coney Island mulatságait élvezni. Ha megemlítem, hogy ezen a mulatóhelyen olyan terjedelmes körhullámvasutak vannak, hogy átmé-
rjük oly nagy, mint a budapesti Andrássy ut, akkor fogalmat alkothatunk a „Luna park“ és az „Álomország“ arányosan hasonló nagyméretű mutatványos bódéiról, melyekben nagy csillogással tanyáznak a gondolatolvasók, kigyóbüvölők, japáni és kínai exotikus mutatványosok, buvárok tömege és nem marad el a mozgó járdá, a osuszó pálya, a lövölde, no meg a „ringlispil“, — persze amerikai méreteken. A vaskos amerikai humor itt üli diadalát. Még mindig szivszorongva gondolok vissza egy pajkos sötét alagutra, a hol az egyik perében jobbra, a másikban balra és azután előre meg hátra

mozgott lábunk alatt a talaj, lépten-nyomon halálfejek világosodtak meg és hatalmas bögések zngtak a falakról az ember felé, míg végre egy gödörbe estünk, honnan nagynehezen jutottunk napvilágra.

Mulasztás lenne nem szólni a new-yorki érdekes kínai negyedről, ahová éjjel tizenegyor viszi a kirándulókat az amfiteatrumszerű automobil. Ilyenkor sok itt a látnivaló, a színes ópiumszívők, a lampionos színházak, a papírral diszitett éttermek megnyílnak az idegenek előtt és az aranyos sárkány hivei igen kedvesek lesznek, ha meglátják a repogós dollárokat. Érdekesebb az ut oák nappali képe és a házak nappali élete. Ilyenkor a kínai ugy él és olyan piszkos, mint odahaza, de mindenek felett eredeti és az is marad, mert nem asszimilálódik úgy, mint a magunkfajta magyar.

Mindig kisebbek lesznek a felhőkarcolók sötét körvonalai a látóhatáron, már szórja kék fényességét az Ocean hullámsíra a szabadságszobor hatalmas nőalakja és még mindig hallom a „trofio“ moráját és látom a rohanó tömegeket. És ekkor egy hang szólal meg bennem, amikor a fátylát tartó symbolum előtt elsuhanok az éjszakában; szeretnék valamit oda kiáltani neki, talán azt, hogy nem áll ott jogosan, mert leigázó dölyffel egy zsarnok uralkodik ott a háta mögött, a hatalmas, a mindent megváltó és megdöntő dollár.

pett, néhány szót váltott velük, majd Bethmann Hollveg külügyi államtitkárt szólította meg. Azután ellépett a diszszázad előtt, mialatt a zenekar ismét az orosz himnuszt játszotta.

A fogadtatási ceremóniák végeztével a cár Vilmos császárral együtt a kijárat felé tartott. Az udvari fogathoz érve az udvari vadász fel akarta segíteni a cárra télibundáját, Miklós cár azonban intett, hogy a buodát nem veszi magára. Az első udvari fogathoz Miklós cár és Vilmos császár foglaltak helyet. A cárült a kocsis jobboldalán. A cár kísérete a császári család kocsisorának végén automobilon követték az uralkodókat.

A kocsisor a tisztelő katonák sorfala között gyors tempóban haladt a kastély felé. A vasúti átjárónál azonban az újságírók egészen közelről láthatták a cárt. Kék szemében a szomorúság kifejezése ült és tulkomoly arcán a megőrttség látszott. Mélyen el volt merülve a császárral való beszélgetésbe.

Az új palota előtt a testőrezred volt felállítva, amely tisztelgással üdvözölte a cárt. A cár, amint a fogatról leszállott, azonnal fel-sietett a léposdőkön. A léposdőkben a császárné fogadta a vendéget.

Potsdamból jelentik: A szociálisták falragaszokon hívták föl a közönséget, hogy nagy számmal jelenjenek meg azon a népgyűlésen, amelyet Potsdam határában tartanak a cár ottani időzése ellen. Azokat a falragaszokat, amelyeket a városban terjesztettek, a rendőrség elkobozta a megiltotta, hogy a szociálisták a városon belül mutatkozzanak, amíg a cár ott tartózkodik. A népgyűlést a város határában megtartották. Tiltakoztak az ellen, hogy a cár tovább is ott tartózkodjék. A gyűlésen rendezavarás nem történt. Délután a cár meglátogatta a királyi családnak Potsdamban tartózkodó tagjait.

TÖRVÉNYKEZÉS

§ A sikkasztó közjegyző bűnpöre. Szegedről jelentik: Kern Lajos közjegyző ügyében ma folytatták a tárgyalást. A bíróság megállapította a tárgyalás folyamán, hogy Kern Ördög Andrástól 40,000 koronát sikkasztott. A tanuvallomások során kiderült, hogy Kern Schulek Teofil járásbíró előtt, mikor sikkasztására rájöttek, öngyilkossággal fenyegetőzött, ha 14 napi haladékot nem kap, a 14 nap után pedig hamis nyugtával igazolta, hogy a hagyatékot kifizette. A sikkasztott 40,000 koronát csak jóval később fizette meg a családja. A tárgyalást ho nap folytatják.

§ Gyakorlatától felfüggesztett ügyvéd. A temesvári törvényszék vádta nácsa, miat jelentettük, vád alá helyezte Hajdu Árpád dr. jászberényi ügyvédet, a sógora, László Samu dr. temesvári ügyvéd feljelentésére. László gyámja volt Hajduné Pollák Ionának. Hajdu azzal vádolta Lászlót, hogy hűtlenül kezelte a hagyatékot és felszólította, hogy nyolc nap alatt 35 000 K elszámolási különbözetet annyival is inkább fizessen le, mert különben sikkasztás és hűtlen kezelésért feljelentést tesz ellene. László erre deponált 35 000 koronát és zárolásért feljelentette sógorát. A vádta nács határozata következtében Hajdut eltiltották ügyvédi prakszistól.

§ Meglopott magyar gróf ő. Korneuburgból táviratozzák: A közeli Vagerfalu kastélyában Pongrác Amáliának urasági inas minőségben alkalmazott tizenkilenc éves Kellner János ez év augusztus havában három napi szabadságot kapott urnőjéről, Welkersdorfban lakó szülei látogatására. Az inas távolléte alatt Pongrác grófné azt a kellemetlen felfedezést tette, hogy az inással együtt a szekrényből

1200 korona készpénz, különböző ezüst evőeszközök és öt darab, mintegy kétezer korona értékét képviselő ékszer tárgy eltűnt. A grófnő feljelentésére a rendőrség augusztus 18 án letartozta ta a hűtlen inast, akinél már csak 108 kor. készpénzt és az ékszereket tudták megtalálni. A korneuburgi büntető járásbírósság tegnap ítélkezett Kellner fölött. A tárgyaláson a vádolt beismerte a lopást és azzal védekezett, hogy a nyitott szekrényben szabadon fekvő és könnyen hozzáférhető ékszerek és készpénz láttára ellenállhatatlan vágy fogta el és nem bírt ellentállni a csábításnak, hogy azokat eltulajdonítsa. A bíróság Kellner Jánost három havi börtönbüntetésre ítélte.

Turócmegyei közállapotok.

— Beigazolt vádak vármegyei tisztviselők ellen. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 4.

Szilágyi Sándor fővárosi újságíró sajtóperében döntött ma a budapesti törvényszék vádta nácsa. A vádta nács döntése a bevádolt újságíró rehabilitálta, amennyiben egy cikkében a turócmegyei tisztviselők ellen vádként felhozott állításait bizonyították véve, ellene a vádat elejtette.

Még 1908. év szeptember 20-án a Magyar Szó című lapban „Megint támadják Szilinszkyt” címen egy cikk jelent meg. A közleményben Szilágyi Sándor hírlapíró éles kritika tárgyává tette a turócmegyei közállapotokat és súlyos vádakkal illette a vármegye több tisztviselőjét, különösen Beniczky Kálmán alispánt, Ugray Atila főszolgabíró, Haas Jakab dr. megyei főorvost és Pelinkovics János dr. járásorvost.

Az alispánról azt írta Szilágyi, hogy hivatalában többrendbéli szabálytalanságot követett el, a Matica alap pénzeivel nem tudott elszámolni, sz adók be nem fizetése körül kellemetlenségei voltak, de meg más szélhámosságokat is elkövetett. A főszolgabíró azzal vádolta, hogy az adók be nem fizetése körül kellemetlenségei voltak, míg az orvosról azt írta, hogy pénzért hamis orvosi bizonyítványokat gyártottak. Megvádolta Szilágyi a vármegye egész tisztviselőit, különösen a megyei közgyűlést is. Azt írta róla, hogy a közgyűlés egyetért a panaszó tisztviselőkkel és azért nem indítanak ellenük fegyelmi eljárást.

A cikk következményeképpen a megvádolt tisztviselők ellen fegyelmi eljárás indult meg, a tisztviselők pedig sajtópert indítottak a cikk írója Szilágyi Sándor ellen.

A tisztviselők feljelentésére az ügyészség elvállalta a vád képviselését és vádiratot adott Szilágyi ellen.

Az ügyészségnek ezen vádirata ellen Szilágyi kifogással él és fe folyamodást jelentett be. A budapesti királyi törvényszék ma foglalkozott az erdekes sajtóperttel. A vádta nács vizsgálat tárgyává tette a tisztviselők ellen időközben lefolytatott fegyelmi eljárás iratát és ebből megállapította, hogy a cikk inkriminált részei megfelelnek a valóságnak. Ennek következtében Szilágyi Sándor hírlapíró ellen a becsületsértés és rágalomzás vádját elejtette.

Az ügyész a vádta nács határozata ellen felfolyamodást jelentett be.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZAMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatalos hirdetés osztály — 151

Aradi cukorkaárusnő kálváriája.

— Hétygyermekes anya letartóztatása. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 4.

Az éjjel a fővárosi rendőri inspekczióra bevittek egy harmincöt év körüli egyszerű asszonyt és a leányát, aki csinos volt és jól öltözött és látszott rajta, hogy kétségbe van esve amiatt, hogy munkát adott a közrend embereinek.

A kapitány látta, hogy itt nem bűnösökkel van dolga és nyomban kihallgatta őket, mihelyt a detektiv jelentette, hogy az előállítási parancsot foganatosította. Az asszony babos kendőjébe temette az arcát, a szeméi akkor is könyekkel voltak tele, amikor félszegen megkérdezte a rendőrtisztet:

— Elmondhatom kezdettől sz esetemet, mert csak így lehet megérteni, hogy most miért vagyunk itt.

A kapitány bátorította a feleket, hogy csak rajta, mondják el, ami a szívében fekszik.

A múlt esztendőben történt, szólott könyezve az asszony, hogy férjét, Békésy Imre aradi magyar államvasuti málházót valami panasz folytán felfüggesztették az állásától. Békésy nem várta be a vizsgálatot, igazságának tudatában és bánatában felakasztotta magát. Meghalt. Özvegye és hét gyereke maradt elhagyottan, amikor kiderült, hogy a szerencsétlen embert alap nélkül vádolták. Az aradi állomásfőnök valahogyan jóvá akarta tenni a hibát és az özvegynek cukorka üzletet állított fel az aradi pályaudvar épületében. Néhány hónap múlva megkezdették az új felvételi épület építését, a bődét lebontották és az özvegy megint kenyér nélkül maradt.

Ekkor az aradi állomásfőnök közbenjárására a püspökladányi pályaudvaron dohánytőzsdét kapott Békésyné, akinek azonban csak száznyolevan forintja volt és abból nem tudta teljesen felszerelni tőzsdéjét. Ugy segített tehát magán, hogy a Magyar Kivitel és Csomagszállító Vállalat által bizományba adott hírlapok és könyvek árából szerezte be a szükséges dolgokat, úgy okoskodván, hogy ha majd az üzletmenetel a rendszeres kerékvágásba jut, visszafizeti a hiányzó összeget a Csomagszállítóknak.

Néhány héttel ezelőtt Andrassy püspökladányi állomásfőnök váratlanul elszámolásra szólította fel Békésynét, aki őszintén elmondta a történeteket. Az állomásfőnök erről jelentést tett a Csomagszállító Vállalatnak, amely az asszonyt feljelentette a rendőrségen. Az asszony időközben bezárta a dohánytőzsdét és hét gyermekével Budapestre utazott. Az volt a szándéka, hogy a gyermekeit elhelyezi, állást keres és a keresetéből részletekben visszatéríti a kárt. Öt gyermekét a lencséz fogadta be, egy fiát inasnak adta, ő pedig 16 éves Erzsébet nevű leányával, aki polgári iskolát végzett, kiment R kospalotára, ahol Wagner iskolaigazgató szakácsnőnek alkalmazta.

Közben a budapesti rendőrség megtudta tartózkodási helyét és a leányával együtt bevittek a főkapitányságra.

A kapitányt meghatotta a szerencsétlen asszony és leánya kálváriája és a saját pénzből látta el őket kosztal addig, amíg őrizet alatt vannak.

Őrizet alatt tartják addig, míg a Csomagszállító Vállalat nem nyilatkozik az iránt, hogy fentartja-e a panaszt vagy visszavonja.

Európai uralkodók a svéd király ellen.

— A kompromittált II. Oszkár. — Sikasztó király? —

Lávirati tudósítás.

Arad, november 4.

Egyik fővárosi estilapnak Stockholmból küldötte be az alább olvasható érdekes tudósítást Antal Sándor, a kiváló magyar szociológiai író, aki Norvégiában és Svédországban nemcsak társadalmi tanulmányokat végez, hanem mint szobrász művész is babért arat.

A svéd királyi házra erősen kompromittáló afférről a következőket írja a magyar szociológus a lapnak:

„Királyi hercegnő vagy házmeister lánya?” Ilyen ponyvaregény izü címe is lehetne annak a misztikus bűnpörnek, mely husz évi huzavona után egy pár nap múlva nyilvános tárgyalás alá kerül. Alperesek, illetőleg vádlottak az özvegy királynétól kezdve II. Oszkár svéd király családjának minden tagja. Természetesen V. Gusztáv kivételével. A felperes Helga de la Brahe, állítólag az utolsó Vasa királynak, az előző IV. Gusztáv Adolfnak a lánya, már több mint husz éve meghalt. E lány részére nagyapja, az orosz cár, kilenc millió svéd koronát adott át 1820-ban, a mai svéd király nagyapjának, XIV. Károly Jánosnak. Ebből a pénzből néhány éven át pár ezer korona évi díjat kapott a szerencsétlen Helga. Azután évtizedeken át kórházban, tébolydákban, kolostorokban tartották fogva, száműzték. I. Oszkár elkérte okmányait, de vissza nem adta. Végre a kilencvenes években nagy szegénységben meghalt.

Jogutódja, a ki követeli a milliókat kamatosztul, egy Johanson nevű vidéki kisgazda, husz év óta kilincsel, követelőzik, de csak most érte el egy fél év előtt, hogy valóban beidézték bűntgyben az alpereseket.

A közvélemény az országban olyan erős nyomást gyakorolt a legilletékesebb tényezőkre, hogy a király kívánságára a hivatalos lap mult heti számaiban közzétettek négy Helga de la Brahe vonatkozó okmányt, de részben csak kivenatosan.

Az alperesek közös ügyvédje állítja, hogy Helga de la Brahe egy házmeister lánya, kalandornő volt. A kilenc millió koronás letétet pedig mesének mondja.

Ezzel szemben elismeri, hogy néhány éven át „kegyelemből” valóban kapott Helga 5000 korona évi kegydíjat.

Három svéd király udvartartásának ma még életben levő tagja, egy csomó többé-kevésbé öreg gróf, grófné, báróné a vizsgálóbíró idézésére eskü alatt tett vallomást a svéd Dreyfus-ügyben. Így nevezik a pert az ellenzéki svéd lapok. Rosen gróf, a stockholmi képzőművészeti főiskola igazgatója, a vizsgálóbíró előtt eskü alatt vallotta, hogy:

Szerencsém volt Helga de la Brahe kisasszonyt életének utolsó éveiben segíteni, ismerni és becsülni. Igaznak tartom a nevezett kisasszony minden szavát.

Más tanuk szerint Helga egy Magnusson nevű házmeister lánya volt, aki magának és másoknak is szuggerálta, hogy ő Vasa hercegnő.

A norvég lapok azt írják, hogy az unió tulkönnyű felbontásának egyik oka az volt, hogy II. Oszkár a Helga de la Brahe-ügyben oly erősen volt kompromittálva az orosz és német udvar előtt, hogy nem mert semmit se tenni.

Nagyon különös a felperesnek szerepe. Ez

a meglehetősen műveletlen parasztember két évtized óta ezzel a perrel foglalkozik, röpiratokat ad ki, ebből a perből él. Hogy ki adja neki a pénzt, azt csak találgatják. Némelyek szerint az orosz udvarból, mások szerint egyik német fejedelmi udvarból dirigálják a Bernadotte-ház elleni kampányt.

Bizonyosat nem lehet tudni, csak azt, hogy a főtárgyalással nem lesz vége a Helga de la Brahe-ügynek.

Antal Sándor.

A trónörökös Rotschild bárónál.

— A látogatás kulisszatitkaiból. —

— Saját tudósítónktól. —

Bécs, november 4.

A Habsburgok jövődjének Rotschild bárónál tett nyári látogatását a napilapok érthető meglepetéssel tárgyalták és mindenféle lehető és lehetetlen kommentárt fűztek a látogatás céljait szolgáló tárgyalásokhoz. Hiszen nagy dolog is volt: Ferenc Ferdinánd, a trónörökös, akitől mint a Lueger politikájának főpatronusáról beszéltek, meglátogatta villájában a zsidó Rotschildot. Bizony-bizony, igazuk volt azoknak, akik azt beszélték, hogy a látogatás háttérben mélyeséges politikai titkok lapanganak. A szövegalkész felhivatalosoknak sem sikerült a sajtóval és a sajtóközönséggel elhitetni, hogy ez a látogatás „pusztán udvariassági tény” lett volna.

A vizitnek valóban mélyreható politikai, különösen pedig *finansziális* érdeklő céljai voltak. De nem mint egyesek gondolták, a hadügyi költségvetések és hadihajóknak utólagos jóváhagyással való megvásárlása volt itt a cél, hanem — és ez az a szenzációssan nagy titok, — a látogatás a francia pénzpiacra felveendő 560 millió nagy magyar kölcsön visszautasíthatóságának lehetősége miatt történt.

Rotschild ugyanis haragudott. De hát miért? Nagy harag volt ez és e neheztelés indító rugói visszanyulnak 10—12 év előtt történt pénzügyi manipulációkra, amelyeket Lueger, a trónörökös politikájának állítólagos letéteményese követett el; a harag eredete visszanyulik abba az időbe, amikor a „zsidó pénzpiacot”, ezt a megrendíthetetlen hatalmat az egész vonalon visszaakarták szorítani.

Akkortájt ugyanis Lueger, a császárváros fejlesztésének érdekében, nagy dologba vágta fejszéjét. Bécsnek egy csapásra nagygyá és hatalmas akarta tenni, e célra azonban hiányzott a pénz, a szükséges sok millió. Kétszázhetven millió koronáról volt szó, ennyi kellett a nagy tervek megvalósításához. De hát honnan vegyék a pénzt? Ez volt a nagy kérdés. Ha a keresztényszocialista császárváros törvényhatósága a pénzpiacra megy, hogy az egész piacot uraló Rotschild csoport utján szerezze meg a nagy összeget, akkor egyszeriben vége lenne az elvnek, vége a politikának, a mely immár a nép legszelesebb rétegeinek lelkesében gyökeret vert és a mely a zsidóság érvényesülését volt hivatva feltartóztatni. Ez a mód tehát csak a párt veszélyeztetésével, esetleg feláldozásával lett volna keresztülvihető, a mi egyúttal az egész rendszer bukását jelentette volna.

Nem fordultak tehát a Rotschild csoport-hoz, hanem az osztrák postatakarék útján bocsajtották világgá járadékkötvényeiket. Hiába volt minden, Rotschildék megharagudtak, tartózkodó álláspontot foglaltak el és egyáltalán nem vettek részt a keresztényszocialisták pénzmanipulációiban. Ez a tartózkodás azután azt eredményezte, hogy a 270,000,000 koronányi

járadékkötvényből nyolcvan milliót nem tudott elhelyezni a bécsi postatakarékpenztár és csak különös véletlen folytán sikerült nemrégiben a 10 esztendő restanciát valahogy értékesíteni.

Es azonban nem lett volna oly nagy baj, mint az, hogy ezzel a manipulációval az európai pénzpiac fejének haragját vonták magukra. Nagyon szomorú következményekkel járhat az ily harag és csak nehezen lehetett a kiengesztelés útjait egyengetni. A Rotschildoknak az egész mellőzés nem ártott meg, mert nekik csak előnyükre válhatott volna, ha az akkortájt gyöngé magyar-osztrák pénzpiacra nem bonyolítanak le üzleteket. Mert bizony gyöngé volt ez a piac, gyöngítették pedig az akkoriban fellépett állandó nemzetiségi és vallási torzalkodások, nálunk pedig az örökös exlexes állapotok. Mit csinált hát a Rotschild-csoport? Előszedte a térképet és az osztrák-magyar monarchiát zárójelbe téve, kimondta: „Most egy időre ezen a kis földdarabon nem dolgozunk, hanem várunk, amíg meghunyászkodóan kiengesztel beönnöket a monarchia.” Ezért kellett Kosuthnak is a francia pénzpiacra mennie, hogy az 560 millió magyar kölcsön érdekében tárgyalhasson és ezért történt meg a trónörökös látogatása is a Rotschild-csoport fejénél.

Tévedés volna azt hinni, hogy a franciák nem akarták a rendelkezésünkre bocsájtani az 560 milliót! Dehogyan nem, ezt szívesen tették volna, hiszen „jó pénz”, de Rockefeller, a petróleumkirály szabta meg a kölcsön feltételeit, a Déli Vasút részvényesei meg megtoldották a feltételeket, ami azután azt eredményezte, hogy drágán, nagyon drágán fizették volna meg a franciáktól kapott 560 milliót.

A Rockefeller csoport ugyanis legújabb monarchiánkra vetette ki hátóját. Milliárdjaiból igen könnyen reszkirozhatott néhány milliónyit, hogy olaj- és petróleumiparunkat tönkretegy és azután, ő uralván a helyzetet, az egész piacot birtokába vevén, diktálhasson nekünk és kizsákmányolhasson bennünket.

E célból jó pénzben összevásárolta a monarchia nafiatéskészletét és az ebből előállított petróleumot olcsó pénzen bocsájtotta piacra. Ez a hadjárat rövid idő alatt tönkretette volna petróleum iparunkat és ma már az egész piacon ők lennének az urak, ha az illetékes fórumok neszt nem veszik a dolognak és a kormány rögtön rendeletileg be nem szünteti a Vacuum Oil Compagnie vasuti- és hajón való továbbítását.

Ezek voltak az előzményei annak a látogatásnak, amelyet Ferenc Ferdinánd trónörökös Rotschild bárónál tett, miután a magyar kormány az ország érdekében engedett merev önérvényesítéséből és a trón várományosa útján iparkodott a nagy pénzfejedelmet kiengesztelni, hogy azután jó és olcsó feltételek mellett — ha miadjárt bizonyos látszólagos nehézségek leküzdésével is, — felvehesse a franciák és az olajkirály mélyeséges fájdamára, a szükséges 560 millió kölcsönt.

A képviselőház holnap ülése. Budapestről jelentik: Berzeviczy Albert elnök holnap, szombaton délelőtt tíz órára ülésre hívta egybe a képviselőházat. Az ülés tárgya az igazságügyi bizottság által leírgyalt perrendtartási törvényjavaslat bemutatása lesz. A nagyjelentőségű törvénykezési reformintézkedéseket tartalmazó javaslat tárgyalását rövidesen ki is tűzik. A javaslatnak a könyvkiadási illetékesekre vonatkozó 32. §-a bizonyára élénk vitára fog alkalmat adni a képviselőháznak. E törvényjavaslaton kívül a holnap ülésen esetleg még a készfizetések körül készülő interpellációk előterjesztésére fog sor kerülni. A miniszterelnök, az igazságügyi és pénzügyminiszter mindenesetre megjelennek az ülésen.

Husarak Aradon — hatvan év előtt.

(Élelmiszerek hatósági megállapítása. —
Egy érdekes okmány.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 4.

Sárgult, nagy árúspapírok, komoly férfias betűkkel teleszántva, kerültek ma a kezünkbe. A szigorú hangú irást Hofbauer Lajos aradi járási főszolgabíró szerkesztette meg 1850. július 13-án. Ugylátszik, a mészárosok, pékek, kofák hatvan év előtt vakmerően igyekeztek kiuzsorázni a közönség zsebét. Ezt akkor a hatóság nem nézte tétlenül, hanem hivatalból állapította meg nemcsak az élelmiszerek árát, de még az iparossegédék munkabéretét is. Szigorúan megparancsolta a főszolgabíró, hogy aki többet kér a hatóság által méltányosan megállapított díjaknál, azt súlyosan meg kell büntetni, a segédek pedig testi fenyítéssel kell sújtani.

Hogy mennyi volt az ára hatvan esztendő előtt Aradon és az aradi járásban az élelmiszerek, azt érdekesen tárja föl az itt olvasható régi okmány: 1281. sz. a.

Aradi járás fősz. bírójától.

Kerületbéli Községek Elöljáróinak.

Az első élelmiszerek meghatározásában működő választmány által határozatlik: a' marha hus fontjának ára továbbá is Arad Várossában, 18 a' megye több részeiben pedig 16. váltó krokra meghagyatik a' mészárosokra nézve rendeltetik:

a) A' mesterek a' legényeknek 16. pengő nyíi rendes havi fizetést, szokásos ebédbeli élelmiszert és minden mázsa marha hústól itt ugynevezett apadást megadni kötelesek.

b) Az illetmény kimérő legények tavasz kezdetétől ősz végéig a' marha vágásnál foglalkozni tartoznak.

c) A' hus mérésnél, minthogy a' husmennyeséget a' garától átvenni kénytelen, örök áráról következőleg számolni tartozik, — a' pénz szedést a' legény fogja eszközölni.

d) Ezen meghatározott bérének időnkénti kifizetését kimutató könyvecskét tartoznak tartani a' legények.

e) A' hiányos mértékért a' székáló legény legközelebbi biztományi ülésben kimondott testi fenyítéssel és a' körülmények szerint foglalkozni.

f) Ezen szabályok Julius 1-én éledbe léptetendők, és annak minden pontjában történt teljesedését, minden mészáros mester, és székáló legény, város főkapitányánál magát igazolni tartozik miről jelentése kapitány Urnak bevaratik.

A' többi czikkekre nézve: per 1 kiló borju husnak ára 20 krár. fris szalonának 30 krár.

füstölt szalonának	— — — — —	36 kr.
öntött gyertyának	— — — — —	40 kr.
mártott detto	— — — — —	34 kr.
szappannak	— — — — —	30 kr.
hájjnak	— — — — —	36 kr.

Minthogy Arad Várossában az idegenek által is szokásban lévő kenyér árulásban, a helybeli pékek leginkább csupán zsemle sütésre vannak szorítottva — de tekintve a' legény tartási, házbéri, egy fabeli vagy más költségeket egyszersmind ez uttal a' jelen volt pékeknek azon ünepélyes igéretüket, miszerint három és fél lattos zsemlelkel a' közönség izlését kielégíteni fogják 3 és fél lattos lánglisztből készült zsemlelnek ára — — 1 kr. 30 lattos zsemlelisztből készült kenyérnek ára 6 kr. 15 lattos kenyérnek dto — — — — 3 kr. határozatlik, olyatén kimondás mellett:

a) kik az árszabás alá vet czikke kiadásában mértéket meg nem tartják,

b) kik az árszabást, mint némely szappanyosok, szalona, hájj és gyertya árusoknál és észrevetett — meg nem tartják, anyiszor — a' menyiszor 12 forintokban fognak elmarasztaltatni.

c) két karjzárós zsemlet árulni tilos.

d) a' szabályok ellen vétő zsemle kofák a zsemlel elkobzásával, a pékek pedig fentebbi szeriut 12 irrtal fognak büntetenni. Költ Glogováo Julius 13 án - 850.

Közhírő tétel végett kiadatik.

Hofbauer Lajos
főszb.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Az orvosok, színmű C) bérlet.
Vasárnap: Délután mérsékelt helyárrakkal: Az elvált asszony, operett. Este: Az obsitos, operett. A) bérlet.

„Egy test, egy lélek.”

— A Magyar Színház szombati újdonsága. —

(Póvárosi levél.) Amióta kipattant a hír, hogy Kóbor Tamás, a nagy elbeszélő és újságíró-megírta első darabját, kétségtelennek látszott, hogy az *Egy test, egy lélek* premiérje lesz az idei színházi évad legnagyobb irodalmi és művészi eseménye.

Bizonyos az is, hogy a szombati bemutató után ez a darab lesz a zsurok és összejövetelek témája, mert Kóbor Tamás természetesen nem elégedhetett meg azzal, hogy jó és hatásos drámát írjon, teli érdekes és megkapó jelenettel, ragyogó, szellemes dialóggal, de ebben az első színdarabjában is hű maradt régi ideáljához és egy morális, nagy gondolatot választott témául. Sokat fognak vitatkozni ennek a darabnak a tárgyán, nem minden ember fogja elfogadni tételeit, de éppen az, hogy annyira fel tudja zaklatni a közönség lelkét, bizonyítja legjobban a költő igazát: hiába minden tiltakozás, hiába szent a házasság, ha a formái mögött ott lappang a hazugság, a férfi érzéki vágya, természetadta joga a többnejűséghez — míg a házasság azt követeli tőle, hogy hű legyen az egy-hez, a feleséghez.

Kóbor ebben a darabjában a feleséget állítja a középra, azt, aki „egy test, egy lélek” az urával, annyira egy vele, hogy — már nem is érdekli a férjét, aki más nők után fut, hogy kielégítse érzéki vágyait. És mikor az asszony hasonlival akar fizetni, egyszerre érzi, hogy tönkretette az életét, mert neki nem volt joga a hűtlenséghez. Ez a darab nem „házasságtörési dráma”, olyan, amilyent megszoktunk a francia drámairóktól, nyoma sincs benne a sablonnak, az üres technikának és amikor szenzációsan hatásos, akkor sem a hatás kedvéért az, hanem a formájában megnyilatkozó nagy igazságért. Igazi „Kóbor Tamás” ebben a darabjában is a népszerű szerző, olyan, aminőnek nagy regényeitől ismeri őt a közönség: kérelhetetlenül igazmondó, nem burkolja el a mondanivalóit üres frázisok paravánja mögé.

Érdekes az, hogy a szerző már ebben az első darabjában is milyen hatalmas feladatokat ró a szereplőkre, — ami legjobban bizonyítja drámairói hivatottságát — a színház pedig legjobb színészeit küldte tűzbe a sikerért.

Az *Egy test, egy lélek* szereplői ezek:

Orbán Imre, építész — Göth, Aranka, felesége — G. Kertész E., Zsuzsika, leánya — Tóth I., Cobor Oszkár, tanár — Tarnai, Emma, menyasszonya — R. Gombaszögi F., Gunthár, nagyatya — Vágó, Gunthárné — T. Halmy M., Gáspár Béla dr. orvos — Sebestyén, Szobaleány Orbákéknál. — Béres M. Történik Rudán, a Rózsadombon, az I. felvonás Orbák

villájában, a II. és III. felvonás a villa kertjében.

* Az orvosok. Kár lenne bünbakot keresni a miatt, hogy Bernhard Shaw nak ez az európai slágert jelentő darabja nálunk meglehetősen hűvös estére talált s hogy annak legfinomabb ötletei, annak satirái és morált taposó tendenciái olyan szerény hatást arattak. A közönség, amely Shaw-t hallgatja (s nemcsak nálunk, de a főváros modernnek tetszelgő népe között is) még teljes lélekkel benne ül a Shaw által kipelegérezett erkölcsi fölfogásban, hogy nem tud ujjongani azon, amikor ennek a bukását jelenetezik. Nincs ebben semmi elmaradottság, minden új hangnak bizonyos télova, néma meglepettség a fogadtatása, amely néha mosolygásba takarózik, de néha nyíltan elárulja, hogy az izlése még nem tart Shaw-nál. A ma esti premiér különben se volt alkalmas, hogy egy új iránynak merész tendenciáját a művészet eszközei által a közönség szimpatijába fogadtassa. Sok szép, becsülni való igyekezet szült ki az előadásból, az összbemutató azonban bizonyos határokatatanság, talán készületlenség zavarta. Igen komoly színész-munka volt Delli-é (Dubedat) aki talán legsikeresebben kerülte a pózt, a mely a Shaw darabokkal szintén összehérhetlen; H. Harmath Józsa (Jennifer) kissé hiával volt az erőnek, különösen azokban a jelenetekben, a mikor az orvos hatalmas főlé kerelkedik, egyébként azonban jó estje volt. Beregi Sándornak Ridgeon orvos szerepe nem vág a művészi egyéniségébe; a mit ennek ellenére meg tudott tenni, megtette, s tapsokig is jutott vele. Az orvos-típusok közül csak Várnay-é tökéletes; Heltai (Walpoole) szintelenül groteszk, Kasztler (Blomfield) pedig határozottan értéktelen, sőt boszantó. Nem tudjuk, kedvére történik-e ennek a jó drámai művészenek, ha a komikus jellemfestéshez fogják kisegítőül, de sikere semmiesetre sincs benne; a mit játszik, torz ugyan, de a torzítás humora derűt keltő satirája és kedvessége nélkül. A színház egyébként gondos rendezéssel igyekezett Shaw nagyságának hódolni.

* Az orvosok — másodsor. Bernhard Shaw világhírű színműve, *Az orvosok*, amelynek ma volt a premiérje, holnap ismét színre kerül. A közönség nagyfokú érdeklődést tanúsít a Shaw-darab iránt.

* Az első hangverseny. A november 20-ikára hirdett hangverseny iránt városszerte rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik. A kiváló ének-művész, *Schmidfeldeni Schmid Olga* elismert nagy művészetének tulajdonítható az a nagy várakozás, amelylyel Aradváros műértő közönsége a hangverseny elé néz. A művész leánya *Schmidfeldeni Schmidnek*, az Osztrák-Magyar Bank budapesti intézete nemrégiben elhunyt főnökének. A hangversenyt Weisz Leó hangverseny irodája rendezi, a hol a jegyek már most kaphatók. 6861

* Az iskolatársnők szövetségének e hónap 6-án megtartandó nagyszabású hangversenye elé nagy érdeklődéssel tekintenek az aradi előkelő társaságokban. Jegyek Klein könyvkereskedésében kaphatók.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap délután mérsékelt helyárrak mellett Fall Leó diadalmas operettje, *Az elvált asszony* van műsoron a régi jó szereposztásban. Este *Az obsitos* kerül színre. Az esti előadásnak az az érdekessége, hogy Heltai Jenő először játsza Tihamér szerepét, amelyet Leóvey Leó játszott.

* Premier. A jövő héten egy bájos, ugynevezett fehér-darab premiérje lesz. A szintársulat ambicióval készülődik a darabra, amelynek címe *Beulemans kisasszony házassága*. A darabot Touson írta s Heltay Jenő írta fordította.

* A színház gázfűtése. Megirtuk, hogy az aradi légszeszjárulat ajánlatot tett a városnak a színház fűtésére vonatkozólag. Hajlandó a színház fűtésére szükséges testeket felállítani, egy évig fűteni, ha a fűtés beválása után a város véglegesíti a fűtést. Az építési bizottság ma tartott ülésében foglalkozott az ajánlattal és azt javasolja a közgyűlésnek, hogy fogadja el az ajánlatot de csak úgy, ha a színház igazgatója nem fogja túl drágának találni a gázfűtést.

* A Parseval budapesti felszállása kerül, — miként már jeleztük — szombaton előadásra. Páratlan érdeklődést keltett a múlt napokban az első katonai léghajóknak, a Parsevalnak budapesti látogatása, ezrével tödultak az emberek a Rákoson lévő aviatikai telepre, hogy tanuljanak a Parseval megérkezésének és elindulásának. A kitűnően kormányozható léghajó távozása előtt körül röpkölt a fővárost. Erről a repülésről nagyszerű mozgóképet készített a budapesti Apolló színház és a nagy-szerű látványosságot először az aradi Uránia-nak bocsájította rendelkezésre. A nagy érdekességű mozgóképet három napig tartja műsorán az Uránia. Szombattól délután fél hatkor kezdődnek az Uránia előadásai. 241

Kormány-nyilatkozat

a román békéről.

— A meggyezés feltételei. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 4.

A *Vossische Zeitung* mai számában bucaresti tudósítást közöl arról, hogy a magyar kormány és a magyarországi román vezérférfiak között létrejött a béke.

— Itteni legilletékesebb körökben úgy tudják, — így szól a bucaresti információ — hogy Kluen-Héderváry gróf miniszterelnök és Tisza István gróf hozzájárultak azokhoz az elvi programponthoz, amelyeket a magyarországi román vezérférfiak a kormány elé terjesztettek.

A békétárgyalások most már biztosan kedvező eredményre fognak vezetni. A bucaresti legilletékesebb helyen annál inkább örülnek ennek, mert így módon megszűnik az örökös sürülődásoknak egyik legnagyobb oka. Romániában mindig ez a kérdés okozott galibát a külpolitika intézésében. Nincsen semmiféle irredentista áramlat és senki sem kívánja magát Magyarországra belügyeibe ártani, de az érthető és természetes, hogy a román nemzet törődik Magyarországon élő honfitársainak sorsa iránt és nem nézheti közömbösen, ha túl a hegyeken a román testvéreket politikailag elnyomják és üldözik. Ezt a románok nehéz szívvel látják. A békülés jó utca van és ha létrejön a meggyezés, akkor sikerülni fog teljesen kiragadni a talajt Romániában a nacionalista és ortodox álarc alatt dúló oroszbarát agitáció lába alól.

A *Pester Lloyd* jól informált helyről ehhez a jelentéshez a következőket közli holnapi számában: Ami a jelentés első részét illeti, tudniillik, hogy a magyar kormány körében a legnagyobb érdeklődést tanúsítják a tárgyalás iránt, az megfelel a valóságnak. A magyar kormány mindent megtesz, hogy a tárgyalásokat kedvező stádiumba juttassa. Ami a *Vossische Zeitung* többi állításait illeti, azok nem felelnek meg a valóságnak, mert se Kluen, se Tisza István nem fogadták el a román vezető férfiak által eléjük szabott feltételeket. A magyar kormány azonban tovább hajlandó tárgyalni a magyarországi román vezető férfikkal, de kívánságaikat nem teljesítheti. Ugyanis a

vezető férfiak olyan követeléseket támasztottak, amelyeket se a Kluen, se más kormány nem teljesíthet s a tárgyalás alapjául el nem fogadhat. A vezetők ugyanis a tárgyalás legutóbbi stádiumában úgy viselkedtek, mintha hatalom — hatalommal állana szemben. Ugy lát-szik, ezek a román férfiak nem itélik meg kellő helyességgel a helyzetet. Amíg ettől a tárgyalási metódustól el nem állanak, addig kívánalmuk teljesítésére hiába várnak. De ha mérséklik kívánságaikat, azokat azonnal teljesíti a kormány.

Egy aradi mérnök pöre.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 4.

1908. évi április hó 18-án szerencsétlenség történt az aradi vaggongyárban. Egy hatalmas darut szereltek fel a kazánosztály műhelyében és ez alkalommal Remenyik László főmérnök, a hidépítő osztály vezetője elrendelte, hogy a műhely tetőszerkezetét oszlopokkal és gerendákkal támaszák alá, hogy meg ne roppanjon a teher alatt, mikor a rá alkalmazott oszlopával a súlyos darut a magasba emelik. A daru körül foglalatostkodó munkások azután az utjukba eső oszlopok egyikét, másikat lassankint eltávolították, de egy oszlop még hetekkel a daru felszerelése után is helyén maradt. Április hó 18-án ez az oszlop valószínűleg a közelében lévő több ezer lóerős gép által előidézett állandó rengés folytán megingott, az alatta dolgozó Csizmás György munkásra zuhant és lábát két helyen elverte. A szerencsétlen ember hosszú ideig feküdt a kórházban, de felgyógyulása után is örökre keresztkeptelen maradt.

Miután az új munkásbiztosító törvény értelmében csak az országos betegpénztár segélyére lehet igénye, ha csak a munkaadó, vagy alkalmazottja részességét be nem igazolja, Csizmás György feljelentést tett a daru felszerelése körül működött egyének ellen. Előbb Schmidt-fall ácsmester, majd Tóth szerelőmunkás ellen indult meg az eljárás, de mindkettőt felmentették azaz az indokolással, hogy nem ők vezették a munkálatokat és így nem is lehetnek felelősök az esetleges gondatlanságért. Csizmás, aki 205 korona évi segélyt élvez a pénztártól, nem nyugodott bele a felmentő ítéletbe, hanem feljelentést tett a hidépítő- és kazánosztály vezető mérnökei ellen, mint akiknek a felügyelet gyakorlása a kérdéses munkálatnál tisztokban állott.

Az ügyészség eleinte nem vállalta a vád képviselőt, míg a nagyváradi főügyész a határozatot megváltoztatva, a kir. ügyészséget a vád képviselőjére utasította.

Igy megindult az eljárás Remenyik László főmérnök, a hidépítő osztály- és Wagner Hermann mérnök, a kazánosztály vezetői ellen. Ma tartotta meg ebben az ügyben az aradi kir. törvényszék a főtárgyalást, melyen a vádat Ficker Károly kir. ügyész, a védelmet Jellinek Henrik dr. és a sértettet Vajda Iván dr. aradi ügyvédek képviselték.

A bíróság Herling Gyula városi mérnök, szakértő meghallgatása és a tanúhallgatások foganatosítása után gondatlanságot látott felforogni abban, hogy az állvány gerendázatát nem bontották le azonnal a daru felszerelése után és mivel a munkálatok ellenőrzése Remenyik főmérnök kötelessége volt, a szerencsétlenségért őt terheli a felelősség. Ekként a kir. törvényszék büntőnek mondta ki Remenyik László főmérnököt gondatlanságból okozott súlyos testi sérülés vátségében és ezért 500 ko-

rona fő- és 100 korona mellékbüntetésre ítélte. Az ítéletellen a védő semmiségipanaszt jelentett be.

Wagner mérnökkel szemben, mint aki a munkálatok ellenőrzésébe nem folyt be, az ügyész elejtette a vádat és így ellene az eljárást megszüntették.

Csizmás György most már, mihielyt az ítélet jogerőre emelkedik, kártérítést követel. Ezen igényével a törvényszék őt külön peruttra utasította.

Tablabiló és főszolgabiló pöre.

— Titkok a battonyai uri kaszinóból. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 4.

Rendkívül érdekes főtárgyalás lesz a közeli napokban a szegedi esküdtsek előtt. Egy csanádmegyei főszolgabiló a vádlott, aki igen súlyos vádakkal illetett egy Aradon is általános ismert törvényszéki bírót. A tárgyalás elé épen ezért Arad- és Csanádmegyéből igen sokan feszült várakozással néznek, annál is inkább, mert a tárgyalás kimenetelétől függ, vajjon megmaradhat továbbra is állásában az illető bíró. A vádlott Petrovits Mihály battonyai főszolgabiló, a sértett pedig Simon Ákos tablabiló, volt battonyai járásbíró, jelenleg szegedi törvényszéki bíró, akit épen ez ügy miatt helyeztek át a szegedi törvényszékhez.

Az ügy előzményei igen messzire nyulnak vissza. Néhány évvel ezelőtt Verhovay Gyula csanádmegyei földbirtokos, volt híres antiszemita képviselő özvegye végrendelettel s özvegy Verhovayné több százezer koronát kitevő vagyonát gazdatisztjára hagyta s rokonait teljesen kizárta a vagyon élvezetéből. A végrendeletben Verhovayné Simon Ákos tablabilónak, a battonyai járásbíró vezetésének és Polgár György akkori battonyai közjegyzőnek ötszáz-ötszáz koronát hagyományozott.

A végrendeletet a rokonok pörrel támadták meg s a per folyamán kerültek szembe egymással Petrovits Mihály battonyai főszolgabiló és Simon Ákos járásbíró s közöttük igen éles ellentétek keletkeztek. Ennek következménye volt az, hogy Simon Ákos a kaszinóban olyan nyilatkozatokat tett, hogy Petrovits elhanyagolja a járás és Battonya ügyeit, az egész járásban valóságos ázsiai állapotok uralkodnak s mindez azért van, mert Petrovits hanyagul teljesíti kötelességét.

Erre Petrovics hosszú beadványt intézett a szegedi királyi tábla elnökéhez, s ebben elmondta, hogy Simon Ákos éveken keresztül rengeteg inkorrakt cselekedeteket művelt, amelyek Simon egész tekintélyét teljesen aláásták. Elmondta továbbá Petrovits, hogy mikor Verhovayné végrendeletet készített Polgár közjegyzővel, Simon Ákos arra kérte Polgárt, szuggérálja Verhovaynének, hogy hagyjon Simon Ákos részére külön ötszáz koronát, akkor ő a végrendelet végrehajtása elé semmi akadályt nem gördít, azon kívül elintézi azt, hogy a gazdatiszt hamarosan a birtokába vehesse a vagyont s akkor majd hiába támadják meg a rokonok a végrendeletet. Petrovics terjedelmes beadványában eladta, hogy Simon Ákos a kaszinóban állandóan lopkodta a játékosok pénzét, s bírói állásával egyáltalán össze nem fért cselekedeteket követett el éveken keresztül.

A szegedi tábla elnöke a feljelentést felterjesztette az igazságügyminiszterhez, aki úgy döntött, hogy egyelőre nem rendelte el Simon Ákos ellen a fegyelmi vizsgálatot, hanem utasította a bírót, hogy indítson rágalmasági pert a főszolgabiló ellen, s ha a vádakat Petrovits le tudja bizonyítani, Simon Ákost állásától elmozdítják.

Simon Ákos meg is tette a feljelentést

Patrovits ellen s a szegedi esküdtszék előtt megindult a pör. Közben Simon Ákost Szegedre áthelyezték törvényszéki bírónak, ami nagy feltűnést keltett, mert szokatlan intézkedés az, hogy egy táblabírói rangban levő vesztő járásbíró a törvényszékhez helyezzenek át.

Ebben a rendkívül érdekes, feszült várakozással kísért ügyben a főtárgyalás e hó 10 én, csütörtökön lesz a szegedi esküdtszék előtt.

HIREK.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 5-én az időjárás: enyhébb, sok helyütt csapadék.

— A miniszterelnök utazása. Budapestről jelentik: *Khuen-Héderváry* miniszterelnök ma reggel rövid tartózkodásra hédervári birtokára utazott, ahonnan holnap délelőtt fél tizenegykor érkezik vissza Budapestre, hogy a képviselők szombati ülésén részt vegyen.

— Tisza István utazásai. Budapestről jelentik: Tévesen közölték a lapok, hogy Tisza István Géztre utazott, mert Tisza gróf még ma is Budapesten tartózkodott s este a munkapárt klubjában volt. Éjjel Kocsordra utazott az édes anyjához, hátfőn ismét Bécsbe megy a delegáció ülésére s amíg a delegációs ülések tartanak, ott marad.

— Osztrák miniszterek Budapesten. Budapestről jelentik: *Weiskirchner* osztrák kereskedelmi és *Pop* földmivelésügyi miniszterek a napokban Budapestre érkeznek, hogy a magyar kormány tagjaival az argentinai huszbehozatalra vonatkozólag tárgyalásokat folytassanak.

— A szerb pátriárka koadjutora. *Karlóca*-ról írják: Még a múlt évben szó volt róla, hogy a karlócai szerb pátriárka mellé koadjutort, azaz segédpüspököt választanak, de a pátriárkának ebbeli szándéka akkor úgy a szerb egyházi körökben, mint a kongresszusi tagok körében nagy ellenzésre talált, miért is a pátriárka egyelőre lemondott tervéről. Most, minthogy a pátriárka hívei alkotják a többséget egy a nemzeti kongresszusban, valamint a szerb főpapság körében is, a nyár folyamán elnapolt kongresszus legközelebb történő összehívása alkalmával napirendre kerül a koadjutor megválasztásának kérdése is. Megjegyzendő, hogy *Bogdanovics* Lucian pátriárka a koadjutort nem a maga személyére vonatkozólag kéri, hanem a karlócai egyházmegye ügyeinek vezetésére s ez a koadjutori állás remesak a jelenlegi pátriárka élete fogytáig, hanem a állandóan megmaradna a mindenkori pátriárka mellett. Okadatolják ezt azszal, hogy a pátriárkának oly nagy az elfoglaltsága, hogy a karlóca-szeremi egyházmegye (melynek a pátriárka egyúttal megyés püspöke is) ügyeinek intézésében koadjutorra van szüksége, annál is inkább, mert sok esetben ugyancsak ügyek, melyek az egyházmegyében az ő elnöksége alatt nyertek elintéztést, felelősség folytán a metropoliai egyházi tanácsban újra az ő elnöksége alatt vizsgálatnak fűl. *Bogdanovics* pátriárka, egyet-értve a szinódus többi tagjaival, a koadjutor megválasztását most a nemzeti kongresszus elé fogja vinni (s csak azon esetben, ha a kongresszus a koadjutor mellett határoz és ha ezen határozatot a király is jóváhagyja, lehet szó a koadjutor megválasztásáról, ami természetesen a szinódus hatáskörébe e ik. A koadjutor megválasztásával egyúttal a három év óta üresedésben levő budai szerb püspöki széket is be fogják tölteni.

— Megszökött arisztokrata hölgy. *Berlinből* jelentik: Egy a *Grunewaldon* lakó dúsgazdag arisztokrata hölgy, aki eddig legjobb viszonyban volt férjével, ma megszökött és 300 ezer márkát vitt magával. Hogy kivel tört el a hölgy, nem tudják még.

— Ujabb politikai örület. *Bécsből* jelentik: A múlt évben nagy feltűnést keltett egy politikai broszúra, amelyet *Hanau* Henrik osztrák publicista írt s amelyben Ausztria és Magyarország három részre való osztását javasolta. *Hanau* szerint a monarchia dualizmusa tralizmussá fog átváltozni, úgy, hogy Magyarország megkapná Ausztriából Galiciát és Bukovinát, ellenben elvesztené Horvátországot, amely Dalmáciával és Boszniával együtt a nagy Habsburg birodalom harmadik részét alkotná. A mérész fantáziával megírt tervezet sokat foglalkoztatta a politikusokat, annál is inkább, mert nagyon elterjedt az a híresztelés, hogy a trónörökös lelkes híve a tralizmusnak. Ma ugyancsak *Hanau* Henrik tollából egy újabb röpirat jelent meg, amely a tralizmus alapján teendő felosztásokat tartalmazza, egészen a nemzeti-ségi politikusok vágyai szerint. A felosztás azon az alapon történne, hogy a nemzeti-ségi vidékeken Magyarországtól teljesen független tót, román és német kontonok alakulnának s így a magyar nyelv nem érvényesülhetne másutt, pusztán csak a Nagy-Alföldön. Annyit azonban mégis megenged *Hanau*, hogy Erdélyben a székelyek számára magyar nyelvű konton létesülne.

— A szerb trónörökös betegsége. *Belgrádból* jelentik, hogy *Sándor* trónörökös állapotában ma rosszabbodás állott be. A láza ma egytized fokkal emelkedett. Állapota aggasztó.

— Tanárok a főigazgatók ellen. Budapestről jelentik: A középiskolai tanárok tudvalevőleg november hó nyolcadikán kongresszusra gyűlnek össze. A tanárok ezen napra főigazgatóiktól szünnapot kértek, de a főigazgatók ezt nem engedélyezték. Erre a budapesti tanárok elhatározták, hogy szünnap-ünnepélyezésére nélkül is elmennek a kongresszusra.

— A gyilkos főhadnagy polgári bíróság előtt? *Szegedről* jelentik: *Gabriel* Rózsi holttestét, akit *Muzsaj* János honvéd főhadnagy tegnap délután agyonlőtt, ma délelőtt 10 órakor a szegedi közpórházban *Tóth* Imre alezredes hadbíró jelenlétében feiboncolták. A főhadnagy egyetlen lövéssel megölte a leányt. A gyilkos főhadnagy még mindig részeg, úgy, hogy nem lehet kihallgatni. Az eddigi vizsgálat során megállapították, hogy a főhadnagy a leányt, aki a bátyja szeretője volt, magának akarta és mert a leány ellenkezett, agyonlőtte. A hadbírószék ma délben helyszíni szemlét tartott és délután megkezdte a tanú kihallgatást. Lehetséges, hogy a főhadnagy ügyét polgári bíróság fogja tárgyalni, mert *Muzsaj* állítólag röviddel ez előtt lemondott tiszti rangjáról és nincs kizárva, hogy lemondását már a honvédelmi miniszter elfogadta.

— Gyűjtés a gyermekszanatóriumra. A belügyminiszter körrendeletet intézett a vármegyék vezető-tisztviselőihez, hogy a *Hohenberg* Zsófia hercegnő védnöksége alatt álló Országos Gyermekszanatórium Egyesület karácsonyi gyűjtését a rendelkezésükre álló eszközökkel támogassák és segítsék.

— Eljegyzés. *Mézáros* Juliskát eljegyezte *Reiner* György Aradon.

— *Kell* Manó cég ajánlja országos hírű ruhadiszeit. Telefon szám 673. 652

— Menyasszony és vőlegény a levegőben. *Koppenhágából* jelentik: *Svensen* Róbert dán aviaticus, aki a *Sund* átrepülésével tavaly nagy sikert ért el, ma menyasszonyával felszállt gépén. Az aeroplan kisebb magasságból lezuhant, teljesen összetört, az aviaticus s menyasszonya azonban csak kisebb sérüléseket szenvedtek.

— A kövezet-alap sorsa. Arad város igen hosszú ideig nem jut abba a helyzetbe, hogy annak a sok sürgetésnek, melyek a lakosság részéről utakövezések miatt a törvényhatósághoz, ugyszólván, naponta beérkeznek, eleget tehesse. Nem less Aradon kövezés legalább tizen esztendeig. Utját vágta a kereskedelmi miniszter, aki ma érkezett leiratával tudatja, hogy nem engedi meg a kövezet alap megszüntetését és annak a köz költségvetésbe történendő beolvastását. A kövezet alap már évek óta deficitel zárja mérlegét, mert a kövezetvázok nem fedezik azokat a szükségleteket, melyek a város polgárainak kulturigényéből, a sűrű és jó kövezésből, utca burkolásból származnak. A miniszter intézkedése következtében tehát Arad rövid időn belül visszafejlődik az alföldi városok nivójára, amelyekben a sártenger figyelemzeti az embert, hogy Magyarország közel van a Balkánhoz. Annyit engedélyezett a kereskedelmi kormány, hogy az ugynevezett átkelő utszakaszok, ilyen például a főút, az állami utalap terhére tartassanak fenn. Ennek azonban csak egyes városrészek veszik hasznát, mert ezek az utak nem ott vannak, a hol a kövezésre legnagyobb szükség lenne. A jövő évi költségvetés már úgy készült el, hogy a kövezésről ebben gondoskodik a törvényhatóság. Most az egészet át kell dolgozni, ki kell hagyni a „közlekedésügy” rovatot. A pótdó ennél fogva egy-két százalékkal csökkenni fog.

— Az öngyilkos diák. Megírtuk, hogy *Kusz* József 18 éves fiatalember, az aradi felső kereskedelmi iskola első éves növendéke Szegeden öngyilkos kísérletet követett el. Mint most kiderült, Aradon beleszeretett egy szegedi úrlányba. A lány hazament Szegedre, a fiatalember meg ment utána szerelmaséneke és valószínűleg azért, mert elűzítő választ kapott, szerdán délután revolverrel a jobb halántékába lőtt. Életveszélyes sérülésével most a közpórházban ápolják.

— Leleplezett gyilkosság. *Temesvárról* jelentik: A temesvári rendőrség pár nap előtt le tartóztatta *Arz* Imre huszonhárom éves napszámot kerékpár tolvajlás miatt. *Arz* a rendőrségen beismerte tettét és egyúttal bejelentette, hogy nagy titkot akar leleplezni. Elmondta aztán, hogy két barátja, akik közül az egyiknek a keresztnéve *Ferenc* és foglalkozása esztergályos, a múlt évben Szolnok határában meggyilkoltak és kiraboltak egy földmivest. A budapesti rendőrség e vallomás alapján nyomozást indított és megállapította, hogy tavaly Szolnok közelében tényleg történt rablógyilkosság, amelynek *Szondy* Gábor földmives volt az áldozata. A rendőrség tehát most *Arz* két barátját nyomozza.

— Cipőmunkások kizárása Németországban. *Drezdából* jelentik: Németország cipőgyáraiban legközelebb ötven-hatvanezer munkást kizárnak. Drezdában most tíz cipőgyárban sztrájkolnak a munkások s a cipőgyárosok szövetségének felzárkoltására sem állottak munkába. A gyárosok helyi szervezete tehát azt a javaslatot teszi a központnak, hogy egész Németországban az összes cipőgyárak munkásaikat zárják ki. A kiküldöttek ezirányban a legközelebb Berlinben megtartandó gyűlésen fognak konkrét indítványt tenni.

— Felelősség. Megírtuk, hogy az aradi ipartestület előljáró választó közgyűlésének határozatait csak részben hagyta jóvá *Sarlot* Domokos főkapitány és a határozatok jogerőre emelkedéséig a régi előljáróságot bízta meg az ügyek vezetésével. Hónig Ottó aradi iparos ma a főkapitány végzése ellen felelősséget adott be és így a tanács dönt majd a régóta húzódozó ügyben.

— Nagy tűz a fővárosban. Budapestről jelentik: Ma este 9 órakor Schönfeld Gusztáv daratelepen tűz pusztított. A szomszédos sertéstelep is veszélyben volt, de a tüzet sikerült gyorsan lokalizálni.

— Öngyilkosság családi viszály miatt. Török Istvánné, Péter-utca 7. szám alatti lakos marólugot ivott és súlyos sérülésekkel kellett a kórházba szállítani. Tettét amiatt követte el, mert mostoha fia miatt hozzátartozóival igen sok kellemetlenkedése volt.

— Wiener Gyula dr. fogorvos Németországban és Londonban folytatott tanulmányutjáról hazatért és rendeléseit újból megkezdte.

— Betegség elől a halálba. Ranka Tivadar zarándi földmives már régi idő óta súlyos betegségben: epilepsiában szenvedett. Ehhez járult, hogy a tulságos alkoholélvezet is megromolta idegrendszerét. Ranka tegnap délután elhatározta, hogy gyógyíthatatlan betegsége elől a halálba menekül és egy észrevétlen pillanatban háza padlására ment és ott magát felakasztotta. Mire ráakadtak, már régen halott volt.

— Egy katonatiszt szerelmi drámája. Leobenből (Alsó-Ausztria) táviratozzák: A szomszédos Bruck an der Mur városka egyik szállójában tegnap véres szerelmi dráma játszódott le. A szálloda egyik szobájából korán reggel revolverlövés hallatszott. A személyzet behatolt a szobába és ott a padlón vérben fekvő talált egy főhadnagyot és mellette egy nőt. A katonatiszt már halott volt, a leány pedig, akinek szíve tőle patakzott a vér, néhány perc múlva szintén kiszendvedett. A hatósági kiküldöttek csakhamar megállapították a dráma szereplőinek személyazonosságát. A férfi Pischel Ágost, leobeni 3 ik honvédezedbeli főhadnagy volt, a leány pedig egy Müller Hilda nevű polgárleány a közeli Kapfenberg községtől. A főhadnagy néhány hónap óta udvarolt a feltűnő szépségű leánynak és csaknem naponta átrándult hozzá állomás-helyéről. — Tegnapelőtt este együtt jöttek Bruckba és itt szobát béreltek a szállodában, ahol reggel végrehajtották gyászos elhatározásukat. A főhadnagy általános kedveltségnek örvendett bajtársai körében és ezért tragédiája nagy részvétet keltett a tisztikarban.

— Hordóban utazó parasztfiu. Bécsből jelentik: A szentmarksi állatvásáron ma egy tizenkét esztendőes fiút találtak egy hordóban. A parasztfiu, aki csak magyarul beszél, elmondta, hogy Simitó Imrénének hívják és a magyarországi Teszka állomáson bujt a hordóba, hogy Bécsbe vitesse magát. A gyermeknek, aki az éhségtől majdnem eszméletlen állapotban volt, enni adtak és azután visszatoloncolták Teszkára.

— Esős időjárás alkalmával, vegyen mindenki finom férfi és női esernyőt 1 forint 95 kr.-ért és jó minőségű strappa ernyőt 1 forint 35 kr.-ért Fischer Simon Nagy áruházában, Arad, Szabadság tér 12. sz. alatt 8965

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban november hó 4 én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Seiler Bertalan paszományosnak Anna nevű leánya. Nán Demeter napszamosnak György nevű fia. Fritz Ferenc sütősegédnek Rozália nevű leánya. Simonics Antal vasuti munkásnak Emil nevű fia. **Meghalt:** Rónay János 74 éves magánzó. Kürti András 70 éves magánzó.

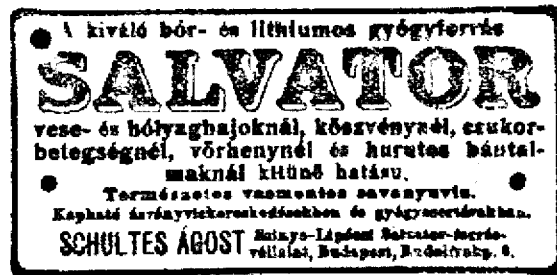
— Ezelőtt 8—10 nappal elhagyott esőernyőt igazolt tulajdonosa átveheti Nyáry Testvérek-nél Salacz-u. 2. sz.

— Perzsaszőnyeg raktáram Deák Ferenc-utca 40. sz. alatt megnyitott. Tisztelettel Schwarz Zeigmend. 3698

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

— Az átutazók figyelmét tisztelettel föl hívjuk arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasuti állomáson nem a csomagszállító részvény társaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

Nyomatványok beszerzésénél kérjük forduljon lapunk nyomdájához, hol igen méltányos áron, esemes tiszta kivitelű nyomatványokat készítenek. Nyomdánk olyan modernül van berendezve, ahol bármily igényeket is ki tudunk elégíteni. Készítünk névjegyeket, levélpapírokat, borítékokat, számlákat, gyászjelentéseket, bármilyen kereskedelmi és ipari nyomatványokat, könyveket, műveket a leggyorsabbá a legbiztosabbá. Kérjük szükséglet esetén hozzánk bizalommal fordulni.



VÁROS ÉS MEGYE.

Az aradi tektstilyár munkásházai. Azt a nagyszabású iparfejlesztési akciót, melyet Arad város az itt létesülő gyárak támogatásával kezdett meg, most úgy folytatja, hogy a modern szociális politika egyik legsarkalatosabb igazságát: a munkás jóléte és a kenyéradó vállalat virágzása közti szoros összefüggést felismerve, megvalósítja az iparpártolási törvénynek azaz intencióját is, mely a munkásházák létesítését teszi lehetővé a törvényhatóságok részére. A városrendezési bizottság ma délután Lócs Rezső tanácsnok elnöklésével tar ott ülésén egyhangú lelkesedéssel mondotta ki, hogy szívesen tesz eleget az aradi Hungária pamutfonógyár ama kérelmének, hogy mérsékelt áron engedjen át a város 17 hold földet a gyár mellett építendő munkáslakásokra. A terület árát hatvan fillérben szabta meg négyezögölenként és azt javasolja a közgyűlésnek, hogy állami adókedvezmény elnyerése esetén adjon húsz évi városi adómentesítést. A legmesszebbmenő támogatásról biztosította a bizottság ezt a készülő szociális alkotást azzal is, hogy úgy a Shone csatorna, mint az esővíz csatorna építését a város terhére önhajtja elkészíttetni. Kikötötte azonban, hogy a gyárvállalat a munkáslakásokon nem nyereszkedhetik, a bért csak az épület amortizációjának magasságáig szabhatja meg és másnak mint tektstilyári munkásnak ott lakást nem adhat.

TANÜGY.

(—) Az aradi polgári leányiskolában a magánvizsgálatok december 27-én kezdődnek. Vizsgálati engedélyért november 10-ig lehet folyamodni.

(—) Magánvizsgálatok. Az ujszentannai áll. polgári fiúiskolában a magánvizsgálatok 1910. december 28-án és a következő napokban lesznek. A kérvények beadásának határideje 1910. november 15-ike. Szabó Béla, igazgató.

Színházi pletykák.

(Fővárosi levél.)

(Vajda kora.) A Rozmarin néni írója új darabot írt a Magyar Színháznak, a „Trónörökös“ a címe. A kik olvasták a darabot, nagyon érdekes dolgokat mesélnek róla. Ez azonban nem akadályozza Bohémia embereit abban, hogy Vajdát vesézzék. A fiatal író ugyanis tulságosan fiatal, alig huszonnégy éves és ez épen elég anyag a legkülönbözőbb formájú viccelődésekre.

Karinthy Frigyes például a napokban egy kiadatlan kéziratot jelent meg a kávéházi törzsasztalnál. Fel is olvasta: egy sikerült kis krocki volt arról, hogy ki miben fog meghalni. A krocki nem fog megjelenni sehol, mondta Karinthy, a dolgok szörűsége. Az ilyesmi nem a publikumnak való, maradjon a családban. A felolvasás épen Szomahizynál tartott, a ki nem fog meghalni, mert folytatása következik, mikor Vajda Ernő közbeszólt:

— Hát én rólam nincs szó?

Karinthy ránéz és nyugodtan felel:

— Te fogzásban fogsz meghalni.

(Király és a bacc.) Bacról, szerencséről, jitékből okosságról beszélgetett egy kompánia, a mely a Boóthy-színházak oszlopaiból verődött össze vacsoránál. Mindekiról kiderült, hogy végeredményben alaposan ráfizetett eddig a zöld posztóra, csak Király Ernő jelentette ki, hogy ő sohasem fizetett rá.

— Hogy csinálod ezt? — kérdezte valaki.

— Nagyon egyszerű. Ha sokat nyerek, másnap csak keveset veszek vissza belőle. Ami marad, tiszta haszon.

— Hogy megmagyarázzam a dolgot, — vág közbe Z. Moinár László — az Ernő taktikája tényleg egyszerű. A múlt szombaton nyert a bacc asztalnál ezerkétszáz koronát. Vasárnap leült revánst adni. De nem vesztett, csak háromszáz koronát. Eire rögtön felállt. Hétfőn megint leült, de nem vesztett, csak megint háromszáz koronát. Erre óvatosan rögtön felállott. Kedden megint leült, de nem vesztett, csak ötszázat és volt annyi esze, hogy rögtön felállt. Szórdán megint nem vesztett, csak kétszáz koronát. De Ernő okos fiú és sietett felállni. A mi maradt, az tiszta haszon. Látjátok: így kell a kártyára rá nem fizetni.

(A hang.) A vidék egy kisebb nevű énekesnője utazott keresztül a minap Budapesten. Egy napig tartózkodott itt a vidéki istennő, a ki különben arról nevezetes, hogy pályatársnőivel allandó hadilábon szokott állani. Két intézményt gyűlöli a világon: a levonást és a többi énekesnőket.

Jártában keltében találkozott egy fővárosi ujságíró ismerősével a köruton. Rögtön lefogta és elmondta neki egy nagyszerű vendégszereplését.

— Ugy-e ir valamit, édes kis szerkesztőm?

Az ujságíró más menekvés híján megígért mindent. Este a kávéházban pedig elmesélte a dolgot a társaságnak. Aztán tanácstalanul vakarta a fejét:

— Most már milyen hangon irjak én erről a nőről?

Megszólal Sebestyén Géza, a Magyar Színház ötletembere:

— Bármilyen hangon írhatok, csak szopránhangon ne. Mert akkor kiüldöz a világból.

(A revolver) A Nemzeti Színház nagy sikerének, a „Bulga szűznek“ főpróbáján történt, hogy az a revolver, amelylyel Paulay Erssi megöli magát az utolsó felvonásban, felmondta a szolgálata-

A város előkelőségének becses figyelmébe!

Érdekes kiállítás látható mátol fogva a

Fehér Kereszt szálloda nagytermében

ahol valódi keleti kézi hímzések (Haroms Handstikereien) tekinthetők meg **díjtalanul** vételkényszer nélkül.

tot. Nem sült el. Baj azonban nem esett a dologból. Odry úgy tekintette a dolgot, mintha a revolver elsült volna és folytatta a szerepét.

A főpróba meghívott közönsége azonban kapott a témán. Egymásután születtek a viccek és terjedt a jókedv, amelyre szükség is volt, mert Márkus Emma nagy jelenete slatt ugyancsak erőt vett a pityergés a bohémközönségen.

A legjobbak egyikét kétségkívül az az epés kritikus mondta, aki talán beteg volna belé, ha egy nap nem mondhatna rosszat a Nemzeti embereiről. Most is fanyarul szolt oda egy Nemzeti-belihez:

— Szép kis társaság vagytok. Mindig belesültök a szerepeitekbe. Ez a revolver volt az egyetlen tag, akinek épen belesülni kellett volna. Belesült: nem sült bele.

(Divány és ágy.) Két színésznövendékről szól az ének. Két kedves, bohém gyerekről, akik nem annyira kosztból szoktak élni, mint jövődó nagy dicsőségek álmaiból, azon egyszerű oknál fogva, mert álmodni nem kerül semmibe, míg a kosztrol ezt nem igen lehet elmondani. De a két fiúnak az álommal is volt némi baja: apró hónapos szobájukban ugyanis a fekvőhelyeket egy ágy képviselte, ezenkívül egy végleg kiérdemült divány, amelyen csak fonott kisláccsa zsongorodva lehetett aludni.

Az iskolában beszélgetnek a fiuk erről. Az egyik a következőket adja elő a hallgatóságának: — Astán úgy oldottuk meg a kérdést a Pistával, hogy az alszik az ágyban, aki aznap nem ebédelt. Aki jóllakott, annak marad a divány.

Mire a másik nagybusan hozzáteszi: — Ma reggel mindketten az ágyban ébredtünk fel...

VIDÉK.

Szolgabírák áthelyezése Jakabffy István esanédi főispán a közszolgálat érdekében a vármegye területén működő szolgabírákat a következőképen osztotta be, illetve helyezte át: **Glatz Béla** dr. makói szolgabírárt Mezőkovácsházára, **Urbanics Kálmán** kovácsbázai szolgabírárt Nagylakra, **Urszinyi Andor** nagylaki szolgabírárt Battonyára és **Elesanszky Kázmér** dr. battonyai szolgabírárt Makóra. A szolgabírák új állomáshelyeiket rövid időn belül elfoglalják.

Temesvárról jelentik: **Joanovich Sándor** főispán **Pincu Korbél** szolgabírárt a verseci járásból a temeskubiniba, **Medvigy Jenő** szolgabírárt a temeskubini járásból a lippaiba, **Hámory Zoltán** dr. szolgabírárt a lippai járásból a versecibe, **Mibálka Sándor** szolgabírárt a verseci járásból a temesrékásiba, **Tóth Kálmán** dr. tiszteletbeli szolgabírárt a temesrékási járásból a vingaiba és **Karas Izor** közigazgatási gyakorlatnokot a dettai járásból a osákovai járásba helyezte át.

Üzlet áthelyezés!

BEREGSZÁSZY LAJOS

uri és női szűcs divat üzletét

Hal-tér 13. sz. alól, Deák Ferenc-utca 32. sz. alá (Sarlót-ház)

helyezte át.

Üzlet áthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy rendelkezéseket, átalakításokat, javításokat, nyaralásokat a legolcsóbban felelősség mellett vállalom. A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam teljes tisztelettel

Beregszászy Lajos, szűcsmester

Velencei és japán különlegességek.

A **kiállítás**, mely csak rövid ideig lesz megtekinthető, kiváló alkalmat nyújt hasznos és meglepően szép művészi tárgyak beszerzésére. Legalkalmasabb

karácsonyi, újévi, nász, néynapi és egyéb alkalmi ajándékok.

4099

Nyitva este 9 óráig.

MULATSÁGOK.

(=) A mezőhegyesi első magyar asztaltársaság november hó 5-én, (szombaton), a központi szálloda összes termeiben, saját alapja, a szegény árva gyermekek felruházására, szavalat, boházat és táncokkal egybekötött műkedvelőestélyt rendez. Kezdeté este 8 órakor. Belépti díj: személyenként 1 kor. 20 fillér. Családjegy (3 személy) 3 korona.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Volga. A „Vilma” címűt a közlendők közé tettük.

V. Facset. Tudósításait szívesen fogadjuk. A beküldött közlemények azonban nem felelnek meg nekünk.

A százas. (B. M.) A tárcát közöljük. Tiszteletpéldányra még nem tarthat igényt.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, nov. 4

Az egyfolyában való esőzés az elszaporodott mezői egereket elpusztítja.

A gabonaüzlet irányzata szilárdul.

A mai piacon elkelt:

1200 mm. buza	9.80—10.00
500 mm. tengeri	4.20—4.50
Zab	7.30
Rozs	6.50
Árpa	6.50
15 vagon dió	28.00—30.00

Az árak ötven kilogramonként, koronákban értendők.

Budapesti áru- és értéktézsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 4

Amerika 1-el olcsóbb. Kínálat, vételkezdv korlátozt, 15 ezer mm. 5 fillérral magasabb.

az árak 50 kilogrammonként:

	Dél sávját	3 óráig sávját
Buza 1911. áprilásra	10.55—10.56	10.58—10.59
Rozs 1911. áprilásra	7.74—7.75	7.73—7.74
Tengeri 1911. májusra	5.54—5.55	5.54—5.55
Zab 1911. áprilásra	8.34—8.35	8.34—8.35

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzéce.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Nov. 4.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	—	—	9.15—9.20
76	—	—	9.20—9.30
77	—	—	9.30—9.40
78	—	—	9.45—9.50

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos	—	—	9.10—9.15
Rozs	—	—	6.55—6.70
Árpa	—	—	6.50—6.55
Zab	—	—	7.25—7.30
Tengeri	—	—	5.85—5.90
Tengeri (ul)	—	—	4.15—4.20

Budapesti értéktézsde. (Táv. jelentés.)

— Nov. 4. —

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	111.15
Magyar koronajárdék 4%	—	—	—	91.80
Magyar koronajárdék 3½%	—	—	—	81.15
Magy. földteherm. kötvény 4%	—	—	—	92.40
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	—	—	—	94.—
Magyar nyeresémsorsorogy kölcsön	—	—	—	222.—
Tiszasszab. és szegedi sorsorogy kölcsön	—	—	—	154.—
Oszták járadék papírba	—	—	—	93.—
Oszták járadék ezüstbe	—	—	—	96.75
Oszták járadék aranyban	—	—	—	115.50
Oszták koronajárdék 4%	—	—	—	93.10
1860. évi oszták államsorsorogy	—	—	—	186.—
Oszták-magyar bankreszvény	—	—	—	18.67
Magyar hitelbank-reszvény	—	—	—	857.50
Oszták hitelintézeti reszvény	—	—	—	666.50
Oszt.-magv.-államvasuti reszvény	—	—	—	754.—
30 frankos arany (Napoleonkor)	—	—	—	19.08
Német birodalmi márka	—	—	—	117.55
London vista	—	—	—	—240.62½
Paris vista	—	—	—	—95.21½
30 márkás arany	—	—	—	23.51

Budapest-kőbányai sertéskereskedés

— Nov. 4. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon feüli súlyban — fillérig; közép párcsont 300—400 kilogrammig érjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon feüli súlyban 152—155 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 155—157 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 166—168 fillérig.

Sertéslétszám: nov. hó 1. napján volt készlet 28513 darab, nov. 2. napján felhajtott 153 darab, nov. 2. napján elszállított 216 darab, nov. 3. napjára maradt készletben: 2849 darab.

A hizott sertés üzlet irányzata élénk.

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1910. évi november hó 5-én:

C) bérlet. C) bérlet

A z o r v o s o k.

Komédia 5 felvonásban. Írta: Bernard Shaw. Fordította: Hevesi Sándor. Rendező: Keszler Ede.

SZEMÉLYEK:

Ridgeon	Beregi S.	Dr. Blenkinsop	Vass Jenő.
Patrick	Várnay Jenő.	Dubedat	Delly Lajos.
Bloomfield	Keszler Ede.	Jenifer	Harmath J.
Walpole	Heltai Jenő.	Ermy	Föllinsné E.
Schutmacher	Polgár S.	Minnie	Sütő Manca.

Kezdeté este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bárá Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 5-én, szombat:

1. Az állatbarát. Humoros. — 2. Benares. Látványos. — 3. Az ulánus. Dráma. — 4. Muki a színházban. Boház. — 5. A feyenc. Dráma. — 6. Vizesések Tirolban. Látványos. — 7. Palt párbajozik. Komikus. — 8. A Parcsával budapesti felzárllása.

Előadások fél 6 órától kezdve.

Helyárak: I-és hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-és hely 40 fill., V-ik hely 20fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogred zenekara játszik. — Czukrásads.

Az őszi és téli idényre ajánlja

Róna Jenő

dusan felszerelt raktárát, női-, férfi- és gyermek bélelt és béleletlen cipőket, ugyezintén magára bőrzött HALINA CSIZMÁT, sárcipőt

a legjutányosabb árakban.

2001. Elvem csekély haszon nagy forgalom.

Telefon szám 765.

Andrássy-tér 17. szám Reinhart-ház.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A K I N E K

ismeretségi híján

bánsátságra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszoyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

A K I

bárbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,

kocsit,
lovat,
halászatot,
telket.

A K I

eladni kíván

tutort,
magorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.
vagy

A K I

valandozakat vétel vagy bárbevétel cél-
jából keresi;

A K I

valamely állást betöltteni kíván: legbizto-
sabbban ér csélt, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetési

rovatát használja.

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használ-
ható mesterséghez értő nőtlen rak-
táros kerestetik gazdaságba, azon-
nali belépésre. Cim a kiadóhiva-
talban. 4000

Hasszinger-utca 5. szám

alatt egy 5 szobás, külön zárt fo-
lyosóval, mellékhelyiségekkel für-
dőszobával, ellátott uri lak min-
den órában kiadó. Bővebbet
ugyanott. 4042

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahü-
velyt 100 drb. 26 fill. 1000 drb.
K. 2-40. Egyedül kapható Ingusz I.
és Fia könyv- és papírkereskedé-
sében Arad, Andrássy-tér 16. és
Wetzler János-utca. 1651

Minden embernek

nélkülözhetetlen a Dr. Ehrlich és
Dr. Hata eredeti műve az általuk
feltalált 606-ról. Magyarra fordí-
totta: Dr. Marschalkó Tamás ko-
lozsvári egyetemi tanár. Megjele-
nik kb. 2 hét múlva. Előfizetési ár:
Füzve K. 6.—, kötve K. 8.—. Bolti
ára magasabb lesz. A pénz előle-
ges beküldése esetén bérmentve.
Megrendelhető Kerpel Izsó könyvke-
reskedésében Aradon, Andrássy-tér
201. sz. 4071

Értesítés.

Értesitem a nagyérdemű kö-
zönséget, hogy november 1-től ét-
kezdemet Petőfi utca 6. számból,
Eötvös-utca 10. sz. ujonnan épü-
lő házba helyeztem át, elfogadok
abonenseket házban és házon ki-
vül, szives pártfogást kér tisztelettel
Kohn Adolfné 4046

Jó megjelenésű

elárusító, ki némi gyakorlattal
bir, felvétetik Ingusz I. és fia könyv-
kereskedésében Andrássy-tér 16.
szám. 671

Textilgyár

közelmében levő Libásdüllő 3. számú
ház és kert eladó. Bővebbet Láng
Győző Batthyány utca 31. sz. 4068

Fakereskedésem részére

jóírású gyakorcsokot vagy hivatal-
nokot keresek. Németnyelv tudása
feltétlen szükséges. Vass József
Uj-Arad. 4084

Egy 5 szobás és 2 szobás

lakás a Verbőczy utcában a gaz-
dasági-palota mellett május 1-re
kiadó. A tervek megtekinthetők.
Cim a kiadóhivatalban. 4113

Fiatalkereskedősegéd

azonnali belépésre alkalmazást
nyerhet Molnár Gyula vaskereske-
désében Lippán. 4115

Figyelmeztetem,

hogy mindenféle egyes jobb köny-
veket, nagy könyvtárakat, valamint
könyvrégiségeket legmagasabb ára-
kon vásárol: Goldgruber M. könyv-
antikvárius Budapesten, Fő-utca
17. — Versenykönyvárjegyzékemet
bárminek bérmentve küldöm. 3996

Egy intelligens nő

finomabb üzletben pénztárnoknői
állást vagy ahhoz hasonlót keres.
Cim a kiadóban. 4066

Kiadó.

Hasszinger-utca 5. számú házban
8 udvari szoba, zárt folyosó és
mellékhelyiségekből álló lakás
vizvezetékekkel, minden órában ki-
adó. Értekezhetni naponta déli 12
órákor, vagy délután 5—6-ig Kö-
nyök-utca 6. sz., földszint ajtó 5.
4021

Gépirási tanfolyamot

végzett ügyes gépirónő azonnali
belépésre állást keres. Cim a ki-
adóban. 4124

Stock-Cognac



szavatolt valódi bor
párlat 3669

— Medicinal —

Camis és Stock

gőzpároló telepéből

BARCOLA.

Egyedüli Cog-
nac-gőzfőzde,
állandó hivatalos
vegyi ellenőrzés
alatt. : Kapható
minden jobb üz-
letben.

Utánzatoktól óvakodjunk

Értesítés!

Czigler J. épület, műlakatos és
vizsgázott mérlegkészítő műhelyét
1910. november 1-én Deák Ferenc-
utca 38. sz. alól

Wetzler János-utca 11 szám

Kintzig-féle házba helyezte át.

A további nagybecsü pártfogást
kéri 3944

CZIGLER I.

lakatosmester.

Egy ügyes
kifutó fiú
felvétetik.

19531—1910. kh.

Hirdetmény.

A nagyméit m. kir. belügymi-
niszteriumnak 139163—910. VIII.
sz. körrendelete alapján felhívom
a város közönségét, hogy mivel a
kolera által fertőzött folyókból és
vizekből származó halak utján a
ragály tovább terjedése lehetséges,
a vásárolt halakat mielőtt valaki
azok elkészítéséhez fogna, forró
vizzel öntse le, forró vízben bontsa
fel és mossa ki.

Arad, 1910. évi október hó 18.

Sarlot,
főkapitány.



Óra osztály 8-10-ig

Óra osztály 8-10-ig

4110



Eredeti Goodyear Welt,
a jelenkor elismert legjobb minősége.

TURUL CIPŐK

dacára az olcsó áraknak
a legjobb anyagból készülnek.
Elegáns fazon.

1153

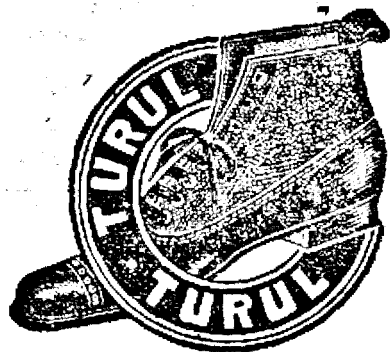
120 saját fióktelep Magyarország és a külföld legnagyobb városaiban. Képes árjegyzék portamentesen. A monarchia legnagyobb cipőgyára.

„TURUL” Cipőgyár Részv.-Társ., Temesvár.

Központi
főraktár:

Arad, Andrassy-ut, Minorita-épület.

Uj üzletvezető: ECKER PÉTER.



Legnagyobb választék
mindenfajta cipőáruban,
elismert kitűnő minőségben.



Olvasóinkat
tisztelettel kérjük
hogy bevásárlásaik-
nál a lapunkban ol-
vasott hirdetésre hi-
vatkozni sziveskedjenek



Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet
Gurahoncon.

Ajánlunk elsőrendű száraz 7 láb hosszú

szőlőkarót

ugyszintén

bükk, cser és gyertyán hasáb és dorongfát

a legjutányosabb árak mellett. — Kivánatra ár-
ajánlással szolgálunk.

Körösvölgyi gazdasági keres-
kedelem és ipari szövetkezet.

2107

Alkalmi vételök és eladások ékszertárgyakban

arany és ezüstneműkben, Arad legna-
gyobb óra és ékszerraktára

Deutsch Izidor

írás és ékszerész
Weltzer János-utca, Minorita-palota

Zálogcédulák

arany és ezüstneműk, gyémánt és Brill-
lánc tárgyak a legmagasabb árban meg-
vételnek vagy más tárgyakra átcserepítésnek
TELEFON 488. TELEFON 47.

Telefon sz. 789. — Telefon sz. 789

Lakás tisztítási vállalat

Elvállalok parkettás lakások tisztí-
tását és tisztántartását. Ablak,
csillár és kilincsek tisztítását. Fél-
ablakok felrakását. Szőnyegek és
butorok porszívógéppel való tisztí-
tását, irodák, cukrászdák és ká-
véházak tisztántartását. Tűzelő-
anyagok lakásba való szállítását.
Vidéki munkák gyorsan és pontos-
an eszközöltetnek. 8861

Maradok kiváló tisztelettel

Lovas Károly,

lakás és ablak tisztítási vállalkozó
Mihály-utca 86b. (Saját ház.)

INGYEN!

javítom a nálam vásárolt cipőket!

3307

Cipő, kalap,
uri divat cikkeket

Korányinál

Szabadság-tér 3. szám

(volt Winternitz-féle helyiség)

veszünk a legjobban és legolcsóbban.

Kizárólagos lerakata a híres

Moskovits-féle ANATOMIAI CIPŐKNEK.

Nagy választék Loden kalapokban.

Vizmentes vadászcipők.

Óriási választék téli utcai és házi

Comode cipőkben.

Saját érdekében nézze meg kirakataimat!!